Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke Zondag Abonnementsprijs : 400 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

OVER AFDOENDE EN NIET AFDOENDE GRONDEN TOT ECHTSCHEIDING (1)

1. *Het probleem :*

Wanneer wij de door het Burgerlijk Wetboek vermelde rechtsgronden tot echtscheiding grondig gaan beschouwen en het ons dan ook duidelijk blijkt hoe de opsomming dezer oorzaken limitatief was, volgens de geest van het B.W., zodat alleen de wetgever beslist en de rechter ipso facto diens wil volgen moet, dan vinden wij nergens in onze Codex iets geschreven over *afdoende en niet afdoende gronden tot echtscheiding !*

Niet alleen verzwijgt de Code Napoléon van 1804 alle onderscheid tussen de « causes péremptoires » en de « causes non péremptoires », maar daarbij schijnt de geest ervan vijandig te staan tegenover dergelijk verschil. Immers, volgens ons Wetboek *kan* de rechter altijd de echtscheiding toestaan, zodra bewezen wordt dat men te doen heeft met een oorzaak tot echtscheiding, voorzien door de wetgever.

Bijgevolg zouden er geen afdoende gronden tot echtscheiding moeten bestaan, dit wil zeggen : gronden waarbij de rechter altijd de echtscheiding zal *moeten* uitspreken, wanneer het bestaan ervan voldoende bewezen is.

In feite is niet alleen het getal oorzaken van echtscheiding, sedert de laatste jaren geweldig toegenomen, maar ook zien wij hoe én rechtspraak én rechtsleer, door de tijden heen, verdeeld zijn geweest over de kwestie van een onderscheid tussen « causes péremptoires » en « causes non péremptoires du divorce ».

Daarom zullen wij de controverse die hierover bestaat trachten op te helderen door achtereenvolgens de opinies van het positief recht, van de rechtsleer en van de rechtspraak grondig te onderzoeken en desnoods deze te criticeren, om aldus tot het besluit te komen of het onderscheid tussen de « péremptoire » en de « niet péremptoire » gronden tot echtscheiding al dan niet gewettigd is.

2. *Het positief recht.*

Zoals reeds gezegd, staat nergens in ons Burgerlijk Wetboek iets vermeld over het onderscheid tussen « afdoende » en « niet afdoende gronden van echtscheiding », ofschoon artikel 233 uitdrukkelijk zegt : « de onderlinge en volgehouden toestemming van de echtenoten... bewijst voldoende dat er , te hunner opzichte, een *afdoende grond* tot echtscheiding bestaat ». Doch, indien de wetgever zich op die wijze uitgesproken heeft in voornoemd artikel, bedoelde hij geenszins deze oorzaken te identifiëren met deze die niet afdoende zijn want volgens hem kan de rechter, zonder daartoe verplicht te zijn, de echtscheiding altijd toestaan zodra bewezen wordt dat men te doen heeft met rechtsgronden, vermeld in de artikelen 229 tot en met 233.

Bij het doorlopen van deze wetsbepalingen van artikel 229 en volgende, blijkt het ons duidelijk hoe het positief recht het algemeen beginsel vooropstelt, volgens hetwelk de beledigende feiten en zij alleen oorzaak *kunnen* zijn tot de echtscheiding, zonder het te moeten zijn.

Sommige auteurs, wij zullen het verder zien, beroepen zich dan ook op voornoemd beginsel om hunne argumentatie nopens het verschil tussen « péremptoire » en « niet péremptoire gronden » te rechtvaardigen. Want, zo zeggen zij : indien de man bij voorbeeld, opzettelijk zijn vrouw heeft laten verleiden, om aldus de echtscheiding te bekomen, dan verliest het overspel der vrouw alle beledigend karakter, zodat het geen afdoende of péremptoire oorzaak meer kan genoemd worden.

Ons dunkens, is deze redenering wel juist, doch dit sluit niet in, dat de rechter, in de andere gevallen, waarbij er enige belediging bestaat, altijd ipso facto de echtscheiding *moet* uitspreken. De wet spreekt immers niet van een verplichting vanwege de rechter om de echtscheiding toe te staan; zij zegt uitdrukkelijk in artikel 229 : « de man *kan* de echtscheiding vorderen... » en in artikel 230 : « de vrouw *kan*... », zodat de rechtsgeleerden, die op de wettekst willen steunen om hun theorie der afdoende en niet afdoende gronden tot de echtscheiding te bewijzen, van een hunner gewichtigste argumenten beroofd worden.

3. *De rechtsleer.*

Nopens een zogenaamd onderscheid tussen « péremptoire » en « niet péremptoire » gronden tot echtscheiding, heerst er, zoals wij het aanstonds zullen

zien, een grote onenigheid onder de rechtsgeleerden; en dit zowel bij de modernen als bij de auteurs van het begin der 19e eeuw.

De meesten onder hen verdedigen de traditionele theorie, volgens dewelke een onderscheid dient gemaakt tussen de « causes péremptoires » en de « causes non péremptoires de divorce ». Het overspel en de schandestraf, zo beweren zij, dienen gerekend te worden onder de afdoende gronden tot de echtscheiding; zodat in deze gevallen de rechter altijd automatisch de echtscheiding zal *moeten* uitspreken, zonder over enig appreciatierecht te beschikken. Integendeel wanneer men te doen heeft met niet afdoende oorzaken, zoals de mishandelingen en de beledigingen van ergen ard, zal de rechter, rekening houdende met het sociaal milieu, de standing, de opvoeding, enz. der beide echtgenoten, naar billijkheid moeten oordelen of het huwelijk al dan niet dient ontbonden te worden.

In tegenstelling met dit traditioneel stelsel zijn er enkele juristen van mening, dat het onderscheid tussen « causes péremptoires » en « causes non péremptoires de divorce » ongegrond is. Zij steunen hun argumentatie op het feit dat deze bijzonderheid nergens te vinden is in onze Codex, dat de ontbinding van het huwelijk door de echtscheiding zoveel mogelijk moet gelimiteerd worden, alsook dat enige beroemde arresten, zoals b.v. dit van het Verbrekingshof in dato 30 Januari 1936, uitdrukkelijk alle péremptoire gronden verwerpen.

Onzes erachtens, moet deze laatste mening dan ook de voorkeur genieten; vooral op zedelijk en maatschappelijk standpunt, want nooit zou een rechter de echtscheiding mogen begunstigen, zelfs niet bij het bewijzen van het materieel feit van overspel, hetzij van de man hetzij van de vrouw.

De twistvraag gaat dus over het volgende : hebben de oorzaken of rechtsgronden, vermeld in de artikelen 229, 230 en 231, een péremptoir karakter, ja dan neen? Met andere woorden, zal de rechter automatisch de ontbinding van het huwelijk al dan niet *moeten* toestaan, wanneer het materieel feit (b.v. overspel of schadestraf) op voldoende wijze wordt vastgesteld?

Laten wij eerst de opinie bestuderen van de rechtsgeleerden der *traditionele theorie,* die het bovenvernoemd onderscheid verdedigen en de draagwijdte van de artikelen 229, 230, 231 en 232 der wet overschatten. Hier vermelden wij onder ander : Baudry-Lacantinerie, Planiol et Ripert, Laurent en De Page, als zijnde de bijzonderste klassieke auteurs. Daarbij hebben wij nog teksten uit de *Pandectes Belges* en uit de *Novelles;* om te eindigen met een arrest van een Frans Beroepshof in dato 1886 (Dall. Pér. 1886-231) en met een arrest van het Frans Verbrekingshof in dato 29-1-36 (Dall. Pér. 1937-1-15).

Volgens Baudry-Lacantinerie is het overspel altijd een péremptoire rechtsgrond tot de echtscheiding, zodat de rechter hier niet het minste appreciatierecht geniet, en de echtscheiding zal moeten uitspreken, zonder na te gaan of het materieel feit door de man of door de vrouw werd gepleegd, en of dit feit een beledigend karakter vertoont. In zijn « Traité théorique et pratique de droit civil » deel IV, n° 21, schrijft hij het volgende : « l'adultère de l'homme ou de la femme, quand il est constaté a pour effet nécessaire d'entrainer le divorce; c'est une *cause péremptoire* de divorce, qu'il soit commis par le mari ou par la femme. Le juge n'a pas ici la même liberté d'appréciation qu'en matière de sévices ou d'injures... ». Bijgevolg zal de rechter, eens dat het gepleegd overspel voldoende bewezen is, altijd « ipso facto » of met andere woorden « automatisch » de echtscheiding moeten uitspreken, zelfs indien de schuldige echtgenoot geenszins de echtelijke getrouwheid wilde geweld aandoen. En Baudry-Lacantinerie, om zijn stelsel te verdedigen, gaat verder, « il convient d'écarter l'opinion de certains auteurs qui reconnaissent au juge un certain pouvoir d'appréciation, notamment dans le cas où le fait d'adultère est accidentel. La Cour de Paris (Dall. 93-2-4771), en date du 18 juin 1893, a décidé que l'un des conjoints ne peut pas se fonder sur l'adultère de l'autre pour demander le divorce, lorsqu'il a non seulement *toléré* mais encore encouragé cet adultère. Cette solution équitable peut-être (hij twijfelt hier omtrent, maar waarom?...) d'après les circonstances toutes spéciales de la cause, pourrait à la rigueur trouver sa justification théorique dans cette idée que l'auteur de l'adultère n'avait *pas* eu *l'intention* coupable de violer la foi promise... »

In de zo even vermelde tekst spreekt Baudry-Lacantinerie zich ongetwijfeld tegen en brengt hij een gevoelige deuk aan de theorie der péremptoire gronden, waarvan hij partijganger is. Niet alleen is, volgens hem, het overspel een afdoend oorzaak tot ontbinding van het huwelijk, maar ook de schandestraf, waarover ons Burgerlijk Wetboek laconisch handelt in artikel 232. In hetzelfde « Traité théorique et pratique », deel IV, n° 62, schrijft deze auteur : « la condamnation de l'un des époux à une peine infamante et afflictive sera pour l'autre époux une cause péremptoire de divorce, comme l'adultère. La prononciation du divorce ne peut donc être refusée, du moment que le fait de la condamnation est constant. » En om zijn opinie dienvolgens te grondvesten : « on n'a pas voulu que le conjoint du condamné pût être forcé de rester enchâiné, par le lien conjugal, à un être que la société a moralement retranché de son sein, en le notant d'infamie... ».

Wel is waar steunt Baudry-Lacantinerie op een logisch procédé als hij beweert dat de veroordeling van een der echtgenoten tot een schandestraf een afdoende reden uitmaakt om de huwelijksbanden te verbreken; en nochtans over 't algemeen beschouwen de moderne rechtsleer en de huidige rechtspraak het artikel 232. als niet meer bestaande, door de afschaffing van de schandestraf. (Zie daarover : De Page : Trait élémentaire de droit civil belge, tome I, n° 871; Laurent, III, n° 197).

In het « Traité pratique de droit civil français, » tome II, n° 513, door Planiol et Ripert, lezen wij dezelfde argumentatie als bij Baudry-Lacantinerie, ofschoon er bij eerstgenoemden geen spoor te vinden is van werkelijke contradictie. « Les trois causes de divorce rapprochées par le législateur dans l'article *231* se distinguent de celles prévues aux articles 229, 230 et 232, par leur *caractère non premptoire.* Tandis que le juge, à qui une demande de divorce est adressée pour cause d'adultère ou pour une condamnation à une peine afflictive et infamante, ne peut refuser de le prononcer si le fait est prouvé, il jouit du plus large pouvoir d'appréciation en ce qui concerne les excès, les sévices et les injures graves, pour décider si les faits doivent ou non entraîner le divorce... »

Zodus dient er een distinguo gemaakt tussen enerzijds de gekwalificeerde daden van ontrouw en de ongewone straffen, waarvan spraak in de artikelen 229, 230 en 232 en waarbij de rechter altijd de echtscheiding moet toestaan, en anderzijds de mishandelingen en de beledigingen van ergen aard uit het artikel 231, waarbij het hem vrijstaat na te gaan of de ingeroepen gronden bezwarend genoeg zijn om het matrimonium te ontbinden.

Volgens Planiol et Ripert, zoals het ook aangenomen

wordt door de meeste klassieke auteurs van het traditioneel stelsel, zijn de daad van ontrouw, die geen overspel kan genoemd worden, alsook de gewone straf, die geen schandestraf uitmaakt, « causes non péremptoires de divorce », zodat zij de echtscheiding niet automatisch voor gevolg hebben op grond van de artikels 229, 230 en 232 van de Codex. Dergelijke daad van ontrouw en gewone straf vallen echter, naar hun mening, onder toepassing van het artikel 231, aangezien zij dienen gerekend te worden onder de gronden van gewelddaden, mishandelingen of beledigingen van ergen aard. « L'adultère, zo vervolgen Planiol et Ripert in het n° 527 van hetzelfde boekdeel, constitue par lui-même une cause péremptoire de divorce, mais il n'en est ainsi que de l'adultère perpétré et prouvé. Il arrive souvent que l'un des conjoints ne peut reprocher à l'autre ou ne peut prouver qu'une tentative d'adultère; cette *tentative d'adultère* constitue une *injure grave...* » En in het nummer 511 van Planiol et Ripert : « Les peines criminelles simplement infamantes et les peines correctionnelles ne sont pas des causes péremptoires de divorce. La condamnation à une peine afflictive et infamante, à la différence de la condamnation correctionnelle constitue une cause péremptoire de divorce. Les juges n'ont aucune liberté d'appréciation du caractère déshonorant qu'elle comporte, ils ne peuvent refuser le divorce quand il leur est demandé pour cette cause. Ils ont au contraire un plein pouvoir pour apprécier si une condamnation correctionnelle a un caractère injurieux et si l'injure est grave... »

Bijgevolg, naar de mening van Planiol et Ripert, zouden het overspel en de schandestraf zowel geregeld kunnen worden overeenkomstig het artikel 231 als overeenkomstig de artikelen 229, 230 en 232 van het B.W. Maar dan mogen deze beide rechtsgronden geen eigenlijke « causes pérempoires de divorce » meer genoemd worden, aangezien artikel 231 slechts op niet afdoende gronden toepasselijk is, zoals Planiol et Ripert het zelf beweren (Traité pratique, tome II, n° 513).

Laurent, in zijn « Supplément aux Principes de droit civil », tome I, n° 615, beroept zich insgelijks op de zogezegde afdoende en niet afdoende gronden tot echtscheiding. In tegenstelling met Braudy-Lacantinerie, maar in volkomen accoord met Planiol et Ripert, verdedigt hij de stelling, volgens dewelke het *overspel soms* een *niet péremptoire grond* tot de echtscheiding uitmaakt. Dit zal namelijk het geval zijn als men te doen heeft met feiten als volgt : een man bewijst door een strafvonnis het overspel zijner vrouw en vraagt ontbinding van het huwelijk, op grond van ontrouw van zijn mede-echtgenote. De tegenpartij beweert van haar kant, dat de man haar tot het plegen ervan heeft aangespoord. Het materieel feit namelijk het overspel, wordt vastgsteld, zodat de rechter de plano, volgens de traditonele theorie, het huwelijk zou moeten ontbinden. Nochtans, volgens Laurent, staan wij hier niet voor een overspel in de echte zin van het woord, maar voor een daad van ontrouw (daardoor verstaat men een grove belediging), daar zij werd gepleegd ten gevolge een uitlokking vanwege de andere echtgenoot. Zodus zijn de artikelen 229 en 230 van de Codex hier niet meer van toepassing, doch alleen het artikel 231. « Le juge n'a pas le droit, zo vervolgt Laurent, si la demande est basée exclusivement sur l'injure grave, et si l'adultère est prouvé, d'accorder le divorce pour adultère et non pour injure grave. En agissant ainsi, il statuerait sur une demande dont il n'est pas saisi, et porterait atteinte au droit de l'époux de ne poursuivre le divorce que pour la cause estimée par lui la moins déshonorante. »

Wij geven toe dat de gronden van echtscheiding (in het besproken geval : het overspel der vrouw) een *vrijwillig* en *beledigend karakter* moeten vertonen, opdat het huwelijk zou mogen ontbonden worden. Nochtans, waarom zou de rechter, bij uitlokking van overspel, de echtscheiding mogen toestaan enkel en alleen op grond van grove belediging, zonder rekening te houden met het overspel? Of moet de hoofdoorzaak, zoals het feit van overspel, soms wijken voor redenen van bijkomende aard, zoals beledigingen of aansporingen? In alle geval blijven de ongewettigde betrekkingen van de vrouw hun essentieel karakter van overspel behouden. Aldus zal voor ons het materieel feit van overspel altijd vallen onder toepassing van de artikelen 229 en 230 van het Burgerlijk Wetboek, zodat de rechter zich niet kan beroepen op het enig artikel 231.

Wat meer is, Laurent spreekt zich hier uitdrukkelijk tegen, want wat verder beweert hij dat de ontbinding van het huwelijk altijd zal moeten toegestaan worden, indien het overspel bewezen wordt. « Toute distinction entre les conséquences de l'adultère de la femme et celles de l'adultère du mari doit, en France, être rejetée. Les textes des articles 229 et 230 sont en effet semblables, et les discussions de la loi montrent que ses auteurs ont entendu faire de l'adultère du mari une cause pérempoire de divorce, identique à celle dérivant de l'adultère de la femme. »

Een vierde jurist, behorende tot de klassieke en traditionele theorie, is H. De Page. Gelijk de andere rechtsgeleerden (cfr. supra), neemt hij de verdeling in afdoende en niet afdoende gronden aan : « en cas d'adultère ou d'entretien de concubine, schrijft hij in zijn « Traité élémentaire de droit civil belge », tome I, n° 847 in fine, la loi ne laisse-t-elle aucune latitude au juge pour admettre ou rejeter le divorce; il est obligé de faire droit à la demande. » En in n° 854 van het zelfde boekdeel : « les auteurs sont unanimes à distinguer les *causes péremptoires* de divorce des *causes facultatives*. L'adultère et l'entretien de concubine (er wordt echter niets gezegd over de « peine afflictive et infamante ») sont des causes péremptoires, tandis que les excès, les sévices et les injures graves sont des causes facultatives. Cette distinction se base sur le fait que le législateur a déduit lui-même de certaines causes de divorce le caractère de gravité nécessaire pour justifer la rupture du lien conjugal; il en est ainsi de l'adultère et de l'entretien de concubine. Dès que les faits sont établis, le juge ne dispose d'aucun pouvoir d'appréciation, il doit admettre le divorce. »

Wat meer is, nadat hij de vier voorwaarden heeft opgesomd, die vereist worden voor alle rechtsgronden tot echtscheiding, komt DePage tot het besluit dat een uitgelokte daad van overspel geen grond van echtscheiding kan zijn. Hij steunt daartoe op de adagium : volenti non fit injuria. « Les conditions communes à toutes les causes de divorce, lezen wij in het n° 853, il faut que le manquement aux obligations nées du mariage soit grave, que le manquement soit volontaire et imputable à l'époux qui en est l'auteur, que le manquement ait un *caractère offensant, outrageant* pour l'époux qui en est la victime, qu'il s'agisse d'un fait postérieur au mariage ou tout au moins concommitant à celui-ci. »

Zodus moeten alle gronden van echtscheiding een vrijwillig en beledigend karakter vertonen, hetgeen bij uitlokking niet het geval is. In het « Traité élémentaire de droit civil belge », tome I, n° 854, van De Page, lezen wij : « même si les faits sont établis et graves *in genere*, le juge conserve encore la *liberté de les apprécier in specie*, et éventuellement, de ne pas

admettre le divorce. Le cas le plus fréquent où les faits invoqués perdent, in specie, la gravité suffisante requise est la provocation, ou les torts de l'autre époux. La même latitude n'existe pas pour l'adultère et l'entretien de concubine. » Maar waarom dit onderscheid tussen feiten « in genere » of « in specie » strafbaar gesteld? Zal de rechter altijd, alvorens over te gaan tot de ontbinding van het huwelijk, een dergelijk distinguo voor ogen moeten hebben? En zou er dan ook geen gevaar bestaan dat de rechter naar willekeur zou oordelen en dit ten nadele van de echtgenoten? Daarbij schijnt De Page niet overal een ernstig belang te hechten aan het onderscheid tussen « faits graves in genere » (waarbij de echtscheiding moet worden uitgesproken) en « faits graves in specie » (zoals b.v. de aansporing tot overspel, waarbij de rechter over een appreciatierecht beschikt). Schrijft hij immers verder niet : « un adultère de connivence ou sur provocation ne laisse *aucun pouvoir d'appréciation* au juge. Il n'est tout simplement pas une cause de divorce. Et il l'est pas, parce qu'il manque une des conditions essentielles de toutes les causes de divorce : le caractère offensant et outrageant; volenti non fit injuria. » Hier beweert hij dus dat, vermits het feit niet vrijwillig gepleegd werd, de rechter over geen appreciatierecht beschikt, en hij de echtscheiding niet mag uitspreken, omdat er één der vier vereisten ontbreekt.

In een andere tekst (cfr. supra), waar hij aan zijn « faits graves in genere » en « faits graves in specie » veel schijnt te houden, zegt hij echter uitdrukkelijk dat de rechter toch zal mogen nagaan of de echtscheiding al dan niet moet worden uitgesproken.

In feite komt gans de theorie van De Page hierop neer : er zijn péremptoire en niet péremptoire gronden tot echtscheiding; welnu, overspel is een péremptoire grond, bijgevolg moet de rechter de plano, eenmaal dat het vaststaat dat er overspel is met beledigend karakter, de echtscheiding toestaan, zonder enig onderzoek dienaangaande te kunnen instellen. En, zo vervolgt hij, de *uitgelokte daad van overspel* vertoont geen beledigend karakter; is dus *geen grond* tot echtscheiding. Doch wij zien niet in waarom in dit geval de rechter mag nagaan of het huwelijk dient ontbonden te worden, al dan niet, vermits hier alle sporen van rechtsgronden zijn verdwenen.

In de *Pandectes Belges* van 1889 wordt er eveneens een zeer groot belang gehecht aan het distinguo tussen afdoende en niet afdoende reden tot echtscheiding. Terloops weze opgemerkt dat, volgens onze Pandectes, niet alleen het *overspel* een *pérempoire grond* uitmaakt, maar ook de *mishandelingen* en de *grove beledigingen*. « L'adultère de la femme, celui du mari, les excès et les sévices, lezen wij in col. 468 (n° 49bis, sont autant de mots qui, dans la terminologie du Code, présentent une signification précise à l'abri de toute équivoque. Dès que les éléments constitutifs de ces causes de divorce se trouvent réunis, le divorce doit être prononcé, sans que le juge puisse se laisser entraîner à aucune considération extrinsèque. Ce sont des *causes absolues* de divorce, définies par la loi et imposées au juge. »

Wij geven graag toe dat, indien de wet een rechtshandeling, gelijk de echtscheiding, voor sommige welbepaalde feiten beveelt, de rechter ze ambtshalve moet toepassen. Doch nergens staat er iets vermeld in ons B. W. over een zogezegde verplichtig vanwege de rechter om de echtscheiding toe te staan. Wij hoeven slechts de artikelen 229 en volgende van het Burgerlijk Wetboek daarover te consulteren. In dezelfde Pandectes Belges, col. 369, n° 53 : « toutes les causes de divorce sont des injures graves (wat dan gezegd van het overspel door uitlokking, dat geen beledigend karakter vertoont voor de echtgenoot die het veroorzaakt heeft; overspel dat toch een « cause de divorce » kan zijn?); mais, parmi celles-ci, il en est qui sont imposées au juge; ce sont l'adultère de la femme, l'adultère spécial du mari, les excès et les sévices... Les causes qui présentent de l'analogie avec les causes imposées, sans pourtant en réunir tous les caractères essentiels, ne seront pas admises comme *espèces* mais feront partie du *genre*. Ce ne sont plus que des causes possibles de divorce. » Hier wordt dus insgelijks gesproken van « espèce » en « genre » gelijk bij De Page, dewelke de woorden « causes in genere » en « causes in specie » bezigt. Wij hebben er reeds op gewezen dat dergelijk onderscheid op niets kan steunen.

Voor wat de *schandestraf* betreft, zijn de opstellers van de Pandectes Belges niet geheel accoord; er heerst hier een zekere controverse.. Terwijl de enen van mening zijn dat het artikel 232 van het B. W. nog zou kunnen toegepast worden, gaan de anderen radikaler te werk en beweren dat het artikel 232 alleen nog van toepassing is op de lijfstraf en niet op de schandestraf. Allen zijn het echter eens om te zeggen dat de schandestraf een erg beledigend karakter heeft en aldus (zo deze nog bestaat, wel te verstaan...) een péremptoire reden is tot echtscheiding.

« Si l'on décide que l'article 232 est encore en vigueur, zeggen de eersten (Pandectes Belges, col. 618, n° 227) il y aura une cause de divorce absolue, péremptoire, définie; si, au contraire, en décide que l'article 232 est abrogé, le divorce sera prononcé par application de l'article 231, c.-à-d. que le juge sera investi d'un pouvoir discrétionnaire pour apprécier la gravité de l'injuré. » Maar waarom zijn toevlucht genomen tot het artikel 231 om de echtscheiding toe te staan? Indien het artikel 232 afgeschaft wordt, verdwijnen dan ook niet alle rechtsgronden tot echtscheiding?

De mening van de andere opstellers van de Pandectes Belges wordt uiteengezet in n°s 228, 229 en 230, col. 518 en 519. « Les *peines* purement *infamantes ont disparu* de notre législation pénale, à cet égard l'article 232 devient donc sans objet. Mais les *peines afflictives*, c.-à-d. les peines criminelles, *subsistent* parfaitement. L'article 232 doit leur être appliqué, parce qu'il a en vue la condamnation elle-même, et non point l'infamie qui en résultait accessoirement. Il faut interprêter l'article 232 du Code Civil comme s'il était conçu dans les termes suivants : la condamnation de l'un des époux à une peine criminelle sera, pour l'autre époux, une cause de divorce. » Hier hebben wij te doen met een fictie, immers het artikel 232 spreekt enkel van « peine infamante », dit is de schandestraf, en nergens wordt erop gewezen dat de lijfstraf of « peine afflictive » het ontbinden van het huwelijk als gevolg moet hebben.

Volgens « Les Novelles » bestaat er insgelijks een verschil tussen *absolute* en *facultatieve gronden* tot echtscheiding. Tot de eersten behoren onder meer : het overspel, het onderhouden van een bijzit door de man, de mishandelingen, de beledigingen van erge aard, de veroordeling tot een schandestraf, en zelfs het feit van gescheiden te zijn van tafel en bed sedert een termijn van 3 jaar (zie « Les Novelles », tome II, Du divorce et de la séparation de corps, p. 79).

Het blijkt hieruit voldoende dat, naar de opinie van « Les Novelles », er bijna geen gevallen bestaan waarin de rechter niet de plano de echtscheiding moet toestaan; wat natuurlijk overdreven is. Op pagina 73 van het deel II der Novelles wordt er beroep gedaan op het bekende adagium : volenti non fit injuria, om het overspel bij uitlokking of toestemming vanwege

de anderen echtgenoot te beschouwen als een « cause non péremptoire ».

« Le consentement de l'époux offensé enlève aux faits reprochés leur caractère de cause de divorce. C'est l'application de la règle : volenti non fit injuria. On ne peut dire qu'un fait porte injure à quelqu'un qui a voulu lui-même ce fait. » Dit is nochtans in tegenstrijd met de bovenvermelde tekst, waarin uitdrukkelijk gezegd werd dat het overspel een afdoende reden is voor echtscheiding. Maar om hun onderscheid tussen absolute en vrije gronden niet te moeten opgeven, verklaren de opstellers der Novelles, zoals de meeste voorstanders van dergelijk onderscheid, dat, wanneer de man alles heeft gedaan om zijn vrouw te doen verleiden, het overspel dient aangezien te worden als een reden van niet-ontvankelijkheid.

Om de klassieke en traditionele theorie, die het bestaan der péremptoire en niet péremptoire gronden tot echtscheiding ondersteunt, te besluiten, melden wij terloops twee arresten van Franse Hoven. Deze arresten, dewelke wij nog breedvoeriger zullen behandelen bij de rechtspraak, hebben een gretig gebruik gemaakt van het onderscheid, door de rechtsleer in het leven geroepen.

Een eerste arrest is dit van een Frans beroepshof in dato 1886 (Dalloz Périodique : Jurisprudence générale, 1886, 2, 31). Het luidt als volgt : « attendu qu'aux termes de l'article 230 du C. C. (loi du 27 juillet 1884) *l'adultère* du mari, même en dehors du domicile conjugal, est une cause de divorce; attendu qu'il ressort de l'esprit général de cette nouvelle législation que les tribunaux sont tenus de prononcer le divorce, lorsque la demande de la femme est fondée sur cette cause... »

Een tweede arrest dit van het Frans Verbrekingshof in dato 29 Januari 1936 (Dall. Pér. 1937, I, 15); is categoriek en ontkent alle appreciatierecht aan de rechter, in geval het overspel bewezen is, zodat hij altijd het huwelijk moet ontbinden bij dergelijke oorzaak. « L'adultère est une *cause péremptoire de divorce;* dès lors, le juge ne peut, quand l'*adultère* est matériellement établi, refuser de prononcer le divorce, en usant, en raison des circonstances dans lesquelles cet adultère a été commis, d'un pouvoir d'appréciation que la loi en lui donne pas. Il ne peut, notamment, faire état d'un *prétendu défaut d'intention coupable* de l'époux défendeur, l'absence de cet élment constitutif du délit d'adultére étant *sans influence...* »

(Slot volgt.)

F. VAN MEENEN,
Pleitbezorger te Brugge.

RECHTSPRAAK

HOF VAN VERBREKING

2e Kamer. — 8 October 1951.

Voorzitter : M. Wouters.
Raadsheer-Verslaggever : M. Anciaux Henry de Faveaux.
Advocaat-Generaal : M. Colard.

Verkeer. — Vervallenverklaring van het recht om een voertuig te besturen. — Gaat in zodra het vonnis in kracht van gewijsde is.

De vervallenverklaring van het recht om een voertuig te besturen op de openbare weg, is een straf en gaat derhalve in, zodra het vonnis, waarbij ze wordt uitgesproken, in kracht van gewijsde is gegaan, en niet eerst op de dag, waarop de vermelding dier vervallenverklaring op de identiteitskaart van de veroordeelde is geschied.

Deze vermelding heeft immers niet ten doel de veroordeelde in kennis te stellen van de tegen hem uitgesproken vervallenverklaring, doch deze ter kennis te brengen van de ambtenaren en agenten, die belast zijn met het constateren van verkeersovertredingen en aldus de vaststelling te vergemakkelijken van de inbreuken op art. 2 van de wet van 1 Augustus 1924 (art. 2 van de wet van 1 Augustus 1899).

Uyttebroek, Walter.

Gelet op het bestreden vonnis, de 23 Juni 1951 gewezen door de Correctionele Rechtbank te Brussel, beslissend in hoger beroep;

Over het enig middel : schending van artikelen 2 van de wet van 1 Augustus 1899, houdende herziening der wetgeving en der reglementen op de politie van het vervoer, gewijzigd bij artikel 2 van de wet van 1 Augustus 1924, 10 van het Koninklijk besluit van 1 Februari 1934 betreffende de politie van het vervoer en het verkeer, 172 tot 177 en 407 van het Wetboek van Strafvordering, doordat het bestreden vonnis beslist heeft, dat het ten laste van aanlegger uitgesproken verbod om een voertuig te besturen pas een aanvang zou nemen van de dag af waarop de voorgeschreven vermeldingen op de identiteitskaart van aanlegger zijn aangebracht, of, ingeval hij in gebreke mocht blijven gevolg te geven aan de oproeping van de griffie, na verloop van een termijn van vijf dagen, volgende op deze oproeping, zulks terwijl het verbod een voertuig te besturen, evenals iedere straf, uitwerking heeft met ingang van de dag waarop het vonnis, dat hetzelve uitspreekt, definitief wordt, en terwijl de vermelding, welke op de identiteitskaart van de veroordeelde wordt aangebracht, enkel een maatregel uitmaakt, die ten doel heeft de openbaarheid en de contrôle van de vervallenverklaring te verzekeren :

Overwegende dat het bestreden vonnis het vonnis van de Rechtbank van Politie te Brussel van 31 Augustus 1950 heeft bevestigd in zover deze beslissing bevolen heeft, dat de vervallenverklaring van het recht een voertuig te besturen op de openbare weg een aanvang nemen zou van de dag af, waarop de voorgeschreven vermeldingen door de griffie op de identiteitskaart van de veroordeelde zijn aangebracht, of, ingeval deze in gebreke mocht blijven binnen vijf dagen gevolg te geven aan de oproeping, welke hem door de griffie zal worden toegestuurd, na verloop van die vijf dagen;

Overwegende dat de vervallenverklaring van het recht om een voertuig te besturen op de openbare weg in casu een straf is en derhalve een aanvang neemt op het ogenblik, dat het vonnis, waarbij zij wordt uitgesproken, in kracht van gewijsde treedt, en niet op de dag waarop de vermelding dier vervallenver-

klaring op de identiteitskaart van de veroordeelde wordt aangebracht;

Dat deze vermelding immers niet ten doel heeft de veroordeelde in kennis te stellen van de tegen hem uitgesproken vervallenverklaring, doch de ambtenaren en agenten, die belast zijn met de vaststelling van de inbreuken op de politie van het verkeer in te lichten, en alzo de vaststelling te vergemakkelijken van de inbreuken op artikel 2 van de wet van 1 Augustus 1924 (wet van 1 Augustus 1899) en de bestraffing er van te verzekeren;

Dat het middel gegrond is;

Overwegende voor het overige, dat de gewezen beslissing wettelijk is, dat de uitgesproken straffen overeenkomstig de wet zijn en dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen nageleefd zijn;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden vonnis, doch enkel voor zoveel het heeft beslist, dat het ten laste van aanlegger uitgesproken verbod een voertuig te besturen een aanvang nemen zou van de dag af, waarop vermelding hiervan door de griffie op zijn identiteitskaart zou worden aangebracht, of, ingeval hij in gebreke mocht blijven gevolg te geven aan de oproeping van de griffie, na verloop van de termijn van vijf dagen te rekenen van deze oproeping;

Beveelt dat dit arrest zal overgeschreven worden in de registers van de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel en dat melding er van zal gemaakt worden op de kant van het gedeeltelijk vernietigde vonnis;

Laat de kosten ten laste van de Staat;

Zegt dat er geen aanleiding is tot verwijzing.

NOOT : Verg. o.a. Verbr. 24 Januari 1949, R. W. 1949/50, 111.

HOF VAN VERBREKING

1e Kamer. — 20 December 1951.

Voorzitter : M. Bail.
Raadsheer-Verslaggever : M. Smetryns.
Eerste Advocaat-Generaal : M. Hayoit de Termicourt.
Advocaat : Mr Veldekens.

Ingebrekestelling. — Schadevergoeding wegens niet-nakoming van een contractuele verbintenis. — Het bestreden vonnis heeft de wet geschonden doordat het niet heeft vastgesteld dat en op welke gronden de schuldenaar in gebreke was.

Door de schuldenaar gevoerd verweer, dat hij niet tot schadevergoeding verplicht is, daar hij niet in gebreke is gesteld.

Het bestreden vonnis heeft de wet geschonden doordat het dat verweer heeft afgewezen zonder vast te stellen, dat de schuldenaar in gebreke is gesteld door een aanmaning of andere soortgelijke akte of dat de overeenkomst medebrengt dat de schuldenaar zonder enige akte in gebreke zal zijn door het enkel verloop van de bepaalde termijn. Het bestreden vonnis heeft evenmin vastgesteld, dat na het verstrijken van de in de overeenkomst bepaalde termijn de uitvoering van de verbintenis hetzij materieel onmogelijk was geworden, hetzij voor de schuldeiser geen nut meer opleverde, terwijl zulks ook niet voortvloeit uit de aard noch uit het voorwerp van het contract, zoals die in het vonnis worden omschreven.

Maes Louis t/ Wuytack Omer.

Gelet op het bestreden vonnis, door de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen op 13 Januari 1950 gewezen;

Over het enig middel : schending van de artikelen 1146, 1139, 1319, 1320 en 1322 van het Burgerlijk Wetboek en 97 der Grondwet doordat het bestreden vonnis,

na er te hebben aan herinnerd dat krachtens de artikelen 1146 en 1139 van het Burgerlijk Wetboek een voorafgaande ingebrekestelling nodig is voor het verschuldigd zijn van de verzuimsschadevergoedingen, behoudens in het geval waarin de overeenkomst expliciet of impliciet zelf bedingt, dat de schuldenaar in gebreke zal zijn, zonder dat er een bijzondere akte nodig is, door het enkel verloop van de overeengekomen termijn;

nochtans de exceptie van de hand wijst, door eiser tot verbreking ingeroepen op grond van de afwezigheid van in gebrekestelling, zonder vast te stellen dat deze laatste in gebreke was hetzij door de uitwerking van een adequate akte, hetzij door de uitwerking der overeenkomst zelf,

terwijl een dergelijke vaststelling onontbeerlijk was om haar beslissing wettelijk met redenen te omkleden:

Overwegende dat het bestreden vonnis enerzijds er op wijst, dat volgens artikel 1146 van het Burgerlijk Wetboek enkel schadevergoeding kan gevorderd worden, wanneer de schuldenaar in gebreke is zijn verbintenis na te komen, en naar luid van artikel 1139 van het Burgerlijk Wetboek een akte daartoe noodzakelijk is, tenzij « de overeenkomst zelf bepaalt dat de schuldenaar in gebreke zal zijn gesteld zonder dat er enige akte nodig is en alleen het verstrijken van de overeengekomen termijn volstaat »; dat het anderzijds vaststelt dat « ter zake termijnstelling van uitvoering der werken was bepaald, namelijk vier weken na de terbeschikkingstelling van het chassis in de werkhuizen van de verweerder (hier aanlegger); dat niet betwist wordt dat bedoeld chassis op 5 Mei 1949 ter beschikking van verweerder is gesteld geworden en hij derhalve gehouden was het werk binnen de gestelde periode af te maken, terwijl de beloofde afwerking slechts op 23 Juli 1949 werd beëindigd;

Overwegende dat de Rechtbank niet releveert dat aanlegger in gebreke is gesteld door een aanmaning of enige gelijkaardige akte, noch dat de overeenkomst bepaalt dat de schuldenaar in gebreke zou zijn zonder dat er enige akte nodig was en alleen door het verstrijken van de termijn;

Dat het vonnis evenmin vaststelt dat na het verstrijken van de in de overeenkomst bepaalde termijn de uitvoering van de verbintenis hetzij stoffelijk onmogelijk was geworden, hetzij geen nut voor de schuldeiser meer opleverde en dat dergelijke omstandigheden voortvloeien noch uit de aard, noch uit het voorwerp van het contract, zoals die door het vonnis worden beschreven;

Overwegende dat de bestreden beslissing door op grond van de beschouwingen, welke zij aangeeft, het middel van aanlegger, afgeleid uit het afgewezen zijn van alle ingebrekestelling, te verwerpen, de in de voorziening aangeduide wetsbepalingen heeft geschonden;

Overwegende dat aanlegger concludeert tot de veroordeling van verweerder tot de kosten niet alleen van

de aanleg in verbreking maar ook van het vernietigde vonnis;

Overwegende dat de rechten op het vernietigd vonnis slechts kosten zijn van de aanleg vóór de rechter over de grond; dat de rechter van verwijzing daarover uitspraak behoort te doen;

Overwegende dat aanlegger om zijn voorziening ontvankelijk te maken een uitgifte van het bestreden vonnis heeft moeten lichten;

Om die redenen :

Verbreekt het bestreden vonnis;

Beveelt dat dit arrest zal overgeschreven worden in de registers van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen en dat melding er van zal gemaakt worden op de kant van het vernietigde vonnis;

Veroordeelt verweerder tot de kosten van de aanleg in verbreking, daarin begrepen de kosten van de uitgifte van het vernietigd vonnis;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van Koophandel te Gent.

RAAD VAN STATE

4e Kamer — 13 November 1951.

Voorzitter : M. Vranckx.
Raadsheren : MM. Mast en Buch (verslaggever).
Advocaten : Mrs P. Vermeylen en J. Van Rijn.

1. **Bevoegdheid. — Bepaald door de aard der vraag.**
2. **Openbare ambten. — Haardtoelagen (N.M.B.S.) — Administratieve standplaats. — Feitelijk begrip.**
3. **Rechtspleging. — Bewijs. — Niet tegengesproken feitelijke beweringen van verzoeker.**

1. *De bevoegdheid wordt bepaald door de aard van de vraag.*

   Ontvankelijk is dus het verzoek, dat niet strekt tot de veroordeling tot uitbetaling van een haardvergoeding, maar tot vernietiging van een administratieve beslissing, die de toepassing van het statuut van het personeel op verzoeker regelt, voor wat de haardvergoeding betreft.

2. *De aanduiding van de gemeente der standplaats die de haardtoelagen bepaalt, kan niet door een willekeurige beslissing van het bestuur geschieden, maar moet overeenstemmen met de feitelijke toestand, dit is met de plaats waar de betrokkene effectief werkzaam is.*

   De administratieve overheid overschrijdt haar machten door als administratieve standplaats voor de toekenning van de haardtoelagen een gemeente aan te duiden waar de betrokkene niet hoofdzakelijk zijn functies uitoefent.

3. *De niet door de tegenpartij tegengesproken feitelijke beweringen van verzoeker worden door de Raad van State als vaststaande aangenomen.*

Vrindts t/ Nationale Maatschappij van Belgische Spoorwegen.

De Raad van State,

.....

Gezien het verzoekschrift dd. 18 April 1950;

.....

Overwegende dat het verzoek strekt tot de vernietiging van de beslissing van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen dd. 21 Februari 1950, luidens dewelke « de bedienden van de onderhoudsploeg 1512/3 van het Vde arrondissement van de baan te Leuven, alleen aanspraak kunnen maken op de haard- of standplaatstoelagen voorzien voor hun administratieve standplaats Oud-Heverlee, gerangschikt in categorie IV, onder voorbehoud van toepassing van het voordeligste regime, ingeval hun woonplaats in een hogere categorie moest ingedeeld zijn » ;

Overwegende dat verzoeker gespecialiseerd spoorlegger is en tot de ploeg 1512/3 van het 5de arrondissement van de dienst baan Leuven behoort; dat deze ploeg een werkveld heeft gaande van station Heverlee tot station Sint-Joris-Weert; dat aan verzoeker tot in 1949 de haardtoelage toegekend werd, vastgesteld voor de gemeente Heverlee die onder de gemeenten van derde klasse gerangschikt is; dat, tengevolge van een beslissing dd. 21 November 1949 van het controlebureau der groepsdirectie Antwerpen, aan verzoeker slechts een haardtoelage, voorzien voor een gemeente van IVde klasse, toegestaan werd, omdat de gemeente Oud-Heverlee die tot deze klasse behoort de standplaats van zijn ploeg zou zijn; dat, op tussenkomst van een erkende syndicale organisatie, de leiding van de groep Antwerpen namens de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen de bestreden beslissing trof;

Overwegende dat de tegenpartij inroept dat, bij toepassing van artikel 4 van het besluit van de Regent dd. 23 Augustus 1948 tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling administratie van de Raad van State, het beroep niet ontvankelijk is daar de bestreden beslissing slechts de bevestiging zou inhouden van bovenvermelde beslissing dd. 21 November 1949;

Overwegende dat niet vaststaat dat de beslissing van 21 November 1949 uitdrukkelijk het geval van verzoeker beoogt; dat deze beslissing zich er toe beperkt het betrokken bestuur te verzoeken, wat de haardtoelage betreft, « de toestand van de werklieden te herzien, namelijk deze met de standplaats Vertrijk en Sint-Joris-Weert en dit met één jaar terugwerkende kracht » ; dat verzoeker in geen geval zijn standplaats in een van deze twee gemeenten heeft; dat anderzijds de beslissing dd. 21 Februari 1950 van een hogere instantie uitgaat en wel van het bestuur van de maatschappij zelve; dat derhalve het verzoek binnen de opgelegde termijnen ingediend werd;

Overwegende dat de tegenpartij voorhoudt dat het verzoek niet ontvankelijk zou zijn om reden dat het « tot voorwerp heeft te doen beslechten over een vraag in verband met de wedde en dat dergelijke vragen, van burgerrechtelijke aard zijnde, onder de uitsluitelijke bevoegdheid van de rechtbanken der gerechtelijke orde ressorteren » ;

Overwegende dat de bevoegdheid bepaald wordt door de aard van de vraag; dat het verzoek niet strekt tot de veroordeling tot de uitbetaling van de haardvergoeding, maar tot de vernietiging van een administratieve beslissing die de toepassing van het statuut van het personeel op belanghebbende regelt; dat de Raad van State op grond van artikel 9 van de wet van 23 December 1946, bevoegd is om over het ingediend beroep uitspraak te doen;

Overwegende dat in haar zitting dd. 29 Juni 1946 de Nationale Paritaire Commissie van de Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen de regelen vastlegde die ten grondslag liggen aan de bezoldigingsschalen, die met ingang van 1 Janauari 1946 dienen toegepast; dat de haard- en standplaatstoelagen in dezelfde voorwaarden als bij de Staat toegekend worden; dat het bericht 60 P, dd. 24 Juli 1946, uitgaande

van de directie van de dienst van het personeel der tegenpartij, in zijn sectie VI : « Haardtoelage en standplaatstoelage » luidt als volgt : « De bepalingen van het besluit van 20 Juni 1946 waarbij de toekenning van een haardtoelage of een standplaatstoelage aan het Staatspersoneel werd voorzien, zijn op de bedienden van de Maatschappij toepasselijk in de hierna vastgelegde voorwaarden » ; dat, wat de aanduiding van de gemeente betreft die in aanmerking komt voor de toekenning van de haardtoelage, het bericht zich er toe beperkt vast te stellen dat « de voor de toekenning van de haardtoelage en standplaatstoelage in aanmerking te nemen gemeente die is, waar de bediende gewoonlijk zijn functies uitoefent of die waar hij zijn werkelijke verblijfplaats heeft, waarbij de gunstige toestand wordt genomen » ; dat nader bepaald wordt : « De gemeente waar de bediende gewoonlijk zijn functies uitoefent, is de administratieve standplaats » ;

Overwegende dat het verslag aan de Regent, dat aan het besluit van 20 Juni 1946 voorafgaat, er op wijst dat « gelet op het geïndividualiseerd karakter dezer toelage, het normaal is er de belangrijkheid van vast te stellen naargelang het bedrag der wedde en de werkelijke verblijfplaats of de plaats waar de functies waargenomen worden ; dat « de noodwendigheid te waken op de ontlasting der grote nijverheids-, handels- en administratieve centra, binnen het kader van een gezonde woningpolitiek, er toe geleid heeft ook in gelijke mate rekening te houden met de plaats waar de rijksambtenaar fungeert als met die waar hij metterwoon gevestigd is » ;

Overwegende dat daaruit volgt dat de aanduiding van de gemeente van standplaats, die de haardtoelage bepaalt, niet door een willekeurige beslissing van het bestuur kan geschieden, maar overeenstemmen moet met de feitelijke toestand, dit is met de plaats waar de betrokkene effectief werkzaam is; dat dit bevestigd wordt door het bericht 60 P, dat duidelijk uitdrukt dat de gemeente waar de bediende gewoonlijk zijn functies uitoefent, zijn administratieve standplaats aanduidt;

Overwegende dat verzoeker beweert dat hij zijn functies hoofdzakelijk te Heverlee uitoefent; dat de tegenpartij deze bewering niet tegenspreekt;

Overwegende dat de tegenpartij, door als administratieve standplaats voor de toekenning van de haardtoelage een gemeente aan te duiden waar verzoeker niet hoofdzakelijk zijn functies uitoefent, haar machten overschreden heeft,

Besluit :

Artikel 1. De bestreden beslissing is vernietigd.

Artikel 2. De betaling van het recht van 300 frank, wegens kosten, valt ten laste van de tegenpartij.

Vlaamse Juristen,

abonneert U
op het
"Rechtskundig Weekblad"

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

1e Kamer. — 6 Februari 1952.

Voorzitter : M. Rutsaert.
Raadsheren : MM. Schuermans en Hallemans.
Advocaat-Generaal : M. Mahaux.
Advocaten : Mrs E. Vrints en De Schryver.

Aanneming van werk. — De aansprakelijkheid van de aannemer wegens wanprestatie vervalt, indien de aanwezigheid hiervan niet meer kan worden nagegaan ten gevolge van een door de aanbesteder in de stand van zaken aangebrachte wijziging.

Zo in principe de schuldeiser slechts het bewijs moet leveren van de verbintenis, waarvan hij de nakoming vordert, en de schuldenaar het bewijs van het hem bevrijdende feit, vervalt de aansprakelijkheid van laatstgenoemde, wanneer de stand van zaken door de schuldeiser zelf zodanig gewijzigd is, dat het daardoor onmogelijk geworden is na te gaan of de aangegane verbintenis niet behoorlijk is uitgevoerd.

P.V.B.A. Van Pottelberg Zonen t/ N.V. Antwerp Teer- en Asfaltbedrijf.

Gezien het ingesteld hoger beroep en incidenteel beroep tegen het vonnis, door de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen op 29 October 1948 gewezen;

Overwegende dat beide beroepen ontvankelijk voorkomen; dat de door beroepster ingestelde vordering steunt op de beweerde gebrekkige uitvoering door beroepene van de nodige werken voor het dichtmaken van kelders, dewelke de waterdichtheid niet vertonen, die gegarandeerd was; dat beroepster er in hoofdorde toe besluit om gemachtigd te worden de door beroepene aangegane verbintenissen door een andere firma (de firma Cincinnati) op kosten van beroepene te doen uitvoeren;

Overwegende dat de in zake aangestelde deskundige Smits vastgesteld heeft dat de kelders niet waterdicht waren; dat hij het vastgestelde gebrek toeschrijft hetzij aan een hiaat in de isolering op het samenlopen van twee gangen, hetzij aan lichte gebreken in de isolering onder vermelde kelders;

Overwegende dat gezegde deskundige verder verklaart in de onmogelijkheid te verkeren de oorzaak op te geven van bedoelde waterdoorzijpelingen of de nodige werken te bepalen om deze te voorkomen, en de eerste rechter op grond van deze beschouwing de vordering aan beroepster heeft afgewezen;

Overwegende dat in het stelsel van beroepene de waterdoorzijpelingen aan beroepster zelf moeten te wijten zijn doordat laatstgenoemde, onder meer bij het leggen van een betonvloer, de werken van beroepene zou beschadigd hebben, ofwel doordat betonwerken slecht uitgevoerd zouden zijn (zie bv. brief van 26 Mei 1946 uitgaande van beroepene);

Overwegende dat, indien in principe beroepster slechts het bewijs moet leveren van de verbintenis, waarvan zij de uitvoering vordert, en beroepene het bewijs van het feit, dat zijn verbintenis heeft doen tenietgaan, de verantwoordelijkheid van laatstgenoemde wegvalt, wanneer de stand van zaken door de schuldeiser zelf zodanig gewijzigd werd, dat er onmogelijkheid door ontstaat na te gaan, of de aangegane verbintenis niet behoorlijk is uitgevoerd (zie De Page, bd. IV, 2e dr., blz. 916, n° 887);

Overwegende dat de deskundige Smits er op wijst,

dat na besprekingen tussen partijen zekere werken werden uitgevoerd om de waterdichtheid der kelders te verzekeren, vóór zijn aanstelling als deskundige (desk. verslag, blz. 15); dat hij geen advies kan uitbrengen over de wijze waarop de werken door beroepene werden uitgevoerd zonder de vloer geheel te doen openbreken, wat onzinnig ware en door partijen niet gewenst werd (bl. 6 desk. verslag); dat voor zekere keldervloeren en keldermuren geen advies kan uitgebracht worden, omdat de nodige proeftijd hem door partijen niet gegeven werd (op. cit. blz. 6); dat hij, gezien de voorhanden zijnde feitelijke omstandigheden, de oorzaak van de waterzijpelingen niet bepalen kan (op. cit., blz. 15);

Overwegende dat de aldus ontstane gewijzigde toestand van zaken in de litigieuze kelders, waardoor een doeltreffend deskundig onderzoek naar de oorzaak van de doorzijpelingen en de daarmede gebeurlijk verband houdende verantwoordelijkheid van beroepene practisch onmogelijk wordt gemaakt, aan beroepster zelf te wijten valt, en deze laatste het zich zelf dan verwijten moet, indien de verantwoordelijkheid van beroepene hierdoor wegvalt;

Overwegende dat beroepster, indien zij hare rechten tegen beroepene wilde vrijwaren, geen toestand had mogen scheppen, waardoor het onmogelijk zou worden na te gaan, of beroepene werkelijk op niet-behoorlijke wijze haar verbintenis had uitgevoerd;

Overwegende dat de deskundige weliswaar van oordeel is, dat de vochtige vlekken niet aan een constructiefout van beroepster te wijten zijn, doch het gevolg zijn van gebreken in de isolatie van de vloer; doch dat, waar de oorzaak van de gebreken in de isolatie ten gevolge van de door beroepster zelf geschapen toestandswijzigingen niet meer kan opgespoord worden, bedoelde gebreken niet meer aan beroepene kunnen aangerekend worden;

Overwegende dat aan het schrijven van 29 April 1946 van beroepene de betekenis niet kan toegekend worden van een bekentenis van verantwoordelijkheid; dat deze brief moet beoordeeld worden in het kader van de briefwisseling, waarin hij voorkomt; dat het opmerkelijk is dat vóór en na dit schrijven (zie bv. de brieven van beroepene in dato van 11 Januari, 6 Mei en 24 Mei 1946) op een beweerde beschadiging van de isolatie door beroepster of een beweerde gebrekkige uitvoering van betonwerk door laatstgenoemde gewezen werd;

Overwegende dat, waar de verantwoordelijkheid van beroepene niet kan worden vastgesteld, er geen mogelijkheid voorhanden is om beroepster te machtigen om tot de door haar voorziene uitvoering van werken in natura over te gaan of om haar de gevraagde schadevergoeding toe te kennen;

Overwegende dat een regeling tussen partijen, welke ze elk voor een deel laat tussenkomen in de door de waterzijpelingen veroorzaakte werken en kosten, weliswaar redelijk kan voorkomen, doch het Hof in dit geding niet over het nodige rechtsmiddel beschikt om ze tot dergelijke regeling te dwingen;

Overwegende dat de aanstelling van een scheidsrechter-bemiddelaar da nook niet meer geboden is; dat van de andere kant partijen reeds de nodige maatregelen blijken getroffen te hebben om de doorzijpelingen te verhelpen; dat beroepster niet ontkent een bedrag van 18.011,30 frank verschuldigd te zijn en deze som als waarborg te hebben ingehouden; dat bovenstaande beschouwingen aanwijzen dat deze inhouding als waarborg niet meer gerechtvaardigd is, doch dat door partijen verder dient besloten te worden nopens de datum van dewelke af verwijlintresten gevraagd worden, zijnde 13 December 1947, doch zonder rechtvaardiging dienaangaande; dat bij schrijvan van 17 Juni 1947 beroepene zich er mee eens verklaarde een som van 18.000 frank voorlopig als waarborg te laten voor de nog uit te voeren bezetting;

Om deze redenen :

Het Hof,
Gezien artikel 24 der Wet van 15 Juni 1935, waarvan toepassing werd gedaan,
Rechtdoende op tegenspraak,
Ontvangt het ingestelde hoger beroep en incidenteel beroep; verklaart het hoger beroep ongegrond; verklaart het tegenberoep gegrond in zoverre het tot de veroordeling strekt van beroepster tot betaling van de som van 18.011,30 fr. en tot de vernietiging van het vonnis a quo, waar het een scheidsrechter-bemiddelaar aanstelt; bevestigt dienvolgens het vonnis a quo behalve in zover het bouwkundige Smits tot scheidsrechter-bemiddelaar aanstelt en de beslissing omtrent de kosten heeft voorbehouden.
Wijzigende wat beide punten betreft, verklaart dat er geen aanleiding bestaat tot aanstelling van een scheidsrechter-bemiddelaar. Veroordeelt beroepster tot betaling aan beroepene van de som van 18.011,30 fr.
Beveelt aan partijen verder te besluiten wat de op laatste som gevraagde verwijlintresten betreft, om daarna op verzoek van de meest gerede partij gepleit te worden.
Veroordeelt beroepster in al de kosten van beide aanleggen.

HOF VAN BEROEP TE LUIK

5e Kamer. — 21 December 1951.

Voorzitter : M. Claessens.
Raadsheren : MM. Verreydt en Goffinet.
Advocaat-Generaal : M. Glenisson.
Advocaten : Mrs Koninckx en Willems.

Rechterlijke organisatie. — Tegenstrijdigheid tussen de uitgifte van het vonnis en de zittingbladen wat betreft de namen der rechters. — Nietigheid van het vonnis.

Wanneer een der in de uitgifte van het vonnis vermelde rechters een ander is dan de in de zittingbladen der terechtzittingen, waarop de zaak behandeld werd, vermelde, terwijl niet aangetekend is, dat in de loop der debatten de zaak hervat werd in aanwezigheid van een andere rechter, blijkt dat het vonnis niet gewezen is door al de rechters, die deelgenomen hebben aan al de terechtzittingen der zaak en is het vonnis nietig krachtens art. 7 van de wet van 20 April 1810 op de rechterlijke organisatie.

O. M. t/ S. L. L.

Overwegende dat de hogere beroepen tegen het op 26 Juni 1951 door de Correctionele Rechtbank te Hasselt, samengesteld uit drie rechters, gewezen vonnis, regelmatig naar de vorm en binnen de door de Wet bepaalde termijnen ingesteld en dus ontvankelijk zijn;

A. *Nopens de procedure :*

Overwegende dat de uitgifte van het bestreden vonnis, afgeleverd op verzoek van het openbaar ministerie, vermeldt dat het werd uitgesproken door de Correctionele Rechtbank, te Hasselt, samengesteld uit de

heren Pexters, dienstdoende voorzitter, Leen, rechter, en Weyens, plaatsvervangend rechter, en dat het door deze magistraten ondertekend werd;

Overwegende dat daarentegen in de zittingsbladen der terechtzittingen van 10 April, 22 Mei en 5 Juni 1951, waarop de verdachten verhoord werden en hun verdedigingsmiddelen hebben voorgedragen, en waarop het Openbaar Ministerie zijn vorderingen heeft uiteengezet, wordt vermeld , dat de Rechtbank was samengesteld uit de heren Pexters, dienstdoende voorzitter, Leen, rechter, en Périlleux, plaatsvervangend rechter;

Overwegende verder dat niet vermeld wordt, dat in de loop der debatten de behandeling der zaak hervat werd in aanwezigheid van een ander rechter, namelijk de Heer Weyens, in vervanging van de heer Périlleux, plaatsvervangend rechter;

Overwegende dat aldus uit de tegenstrijdige vermeldingen van het vonnis en van het zittingsblad gebleken is, dat het vonnis waartegen beroep, niet gewezen is door al de rechters, die deelgenomen hebben aan al de handelingen van het onderzoek op de terechtzittingen;

Overwegende dat luidens art. 7 der Wet van 20 April 1810 de vonnissen, gewezen door rechters, die niet op al de terechtzittingen der zaak aanwezig geweest zijn, nietig zijn;

Overwegende dat er dienvolgens, voor het Hof aanleiding bestaat het vonnis, waartegen beroep, te vernietigen, de zaak, bij toepassing van art. 215 Wetboek van Strafvordering tot zich te trekken en bij nieuwe beslissing te oordelen;

B. *Ten grondе* (zonder belang);

Om deze Redenen :

Het Hof,

Gelet op art. 24 der Wet van 15 Juni 1935, Art. 215 Wetboek van Strafvordering;

Verklaart de beroepen ontvankelijk en er op beslissend;

Doet het vonnis waartegen beroep te niet;

Trekt de zaak tot zich, en bij nieuwe beslissing oordelende;

..... (Verder zonder belang.)

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

1e Kamer. — 2 Februari 1952.

Voorzitter : M. Van Hal.
Rechters : MM. Huyghebaert en Van der Cruyssen.
Advocaat : Mr P. Speyer.

Burgerlijke rechtsvordering. — Getuigenverhoor. — Horen van nieuwe getuigen. — Aanzegging. — Verlenging van termijn van verhoor.

Na het begin van een getuigenverhoor heeft de partij, die getuigen wenst te doen horen, steeds het recht binnen de termijn van een maand door de Rechter-Commissaris de getuigen te doen horen, die niet verschenen zijn, of deze al of niet per deurwaarders-exploot werden gedagvaard.

Deze partij mag ook nieuwe getuigen oproepen.

Geen enkele wettekst legt aan de partij de verplichting op de aanzegging van de getuigen te doen vóór de datum door de Rechter-Commissaris vastgesteld voor het begin van het getuigenverhoor.

De Rechter-Commissaris beslist over de moeilijkheden en incidenten die zich voordoen tijdens de getuigenverhoren, behalve wat betreft de vraag tot prorogatie waaromtrent enkel de Rechtbank bevoegd is.

De beslissingen van de Rechter-Commissaris zijn echter slechts voorlopig en voor de definitieve oplossing der incidenten verzendt de Rechter-Commissaris de partijen voor de Rechtbank.

Goudeket t/ Abas en Kretz.

Overwegende dat de eis van aanlegger ertoe strekt om te doen zeggen voor recht dat de heer Rechter-Commissaris op vraag van aanlegger een nieuwe vaststelling voor het voortzetten van het getuigenverhoor had moeten geven; te zeggen dat hij deze voortzetting niet mocht weigeren, dat het voldoende was dat de getuigen zouden gehoord worden binnen de maand na het horen van de eerste getuigen, te zeggen dat aanlegger eventueel op de dag van deze voorzetting nieuwe getuigen mocht laten horen; te zeggen bijgevolg dat de heer Rechter-Commissaris een nieuwe dag zal dienen vast te stellen om het getuigenverhoor voort te zetten; te zeggen dat de termijn van een maand, voorzien in artikel 278 W.B.R. werd geschorst van 27 Juni 1951 en slechts zal terug beginnen lopen vanaf de dag door de heer Rechter-Commissaris aan te duiden om het getuigenverhoor voort te zetten;

Overwegende dat terzelfdertijd aanlegger op incident vraagt dat het de Rechtbank behage de prorogatie toe te staan voorzien door artikel 280 van het W. B. R., te zeggen dat aanlegger aan de heer Rechter-Commissaris een nieuw verzoekschrift zal kunnen aanbieden ten einde dag en uur te bepalen waarop het getuigenverhoor door deze prorogatie toegestaan, zal plaats grijpen, te zeggen dat dit door de prorogatie toegelaten getuigenverhoor zal afgehandeld worden binnen de maand van het horen van de eerste getuigen, die op dit getuigenverhoor zullen gehoord worden;

Overwegende dat door vonnis dd. 8 Maart 1951 aanlegger toegelaten werd met alle middelen van recht, getuigen inbegrepen, zekere feiten in voormeld vonnis aangestipt te bewijzen;

Overwegende dat voormeld vonnis aan verweerders betekend werd respectievelijk op 11 en 13 April 1951;

Overwegende dat aanlegger bij verzoekschrift dd. 30 April 1951 aan de bij vonnis dd. 8 Maart 1951 aangestelde Rechter vroeg, dag en uur vast te stellen om tot het getuigenverhoor over te gaan; dat bij Bevel dd. 31 Mei 1951 de heer Rechter-Commissaris dit getuigenverhoor vaststelde op Woensdag 27 Juni 1951, te 10.30 uur;

Overwegende dat aanlegger bij exploot dd. 16 Juni 1951 van de deurwaarder Raymond Vyt aan verweerders de aanzegging deed van de getuigen, namelijk zeven, die hij voornemens was te doen horen tijdens het getuigenverhoor;

Overwegende dat de 27 Juni 1951 het getuigenverhoor plaats had en de Rechter-Commissaris al de aanwezige getuigen onderhoorde, het is te zeggen drie getuigen;

Overwegende dat vier van de zeven aangezegde getuigen niet verschenen;

Overwegende dat aanlegger bij monde van zijn pleitbezorger zich beroepende op artikel 278 W.B.R. aan de heer Rechter-Commissaris vroeg dat het getuigenverhoor niet zou gesloten worden, daar hij het inzicht had de getuigen die aangezegd werden en niet gedagvaard waren, alsook andere getuigen binnen de maand te dagvaarden en te laten horen; dat de pleit-

bezorger, voor zoveel nodig vroeg de bij artikel 280 W.B.R. voorziene prorogatie toe te staan; dat de pleitbezorger vroeg dat de Rechtbank daarover uitspraak zou doen;

Overwegende dat de heer Rechter-Commissaris vaststellende dat er geen getuigen gedagvaard waren, dat er slechts drie getuigen verschenen waren en geen enkele van de vier andere aangezegde partijen iets van zich haden laten horen, zegde dat er geen aanleiding bestond het getuigenverhoor in voortzetting te stellen en de partijen voor de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen verzond;

Overwegende dat aanlegger bij exploot van dd. 2 Juli 1951 van deurwaarder Raymond Vyt aan verweerders betekening deed en met copie van zijn exploot, copie gelaten heeft van een uittreksel van het proces-verbaal van rechtstreeks getuigenverhoor dd. 27 Juni 1951 en van het Bevel van de heer Rechter-Commissaris, waarbij partijen verzonden werden voor de eerste Kamer der Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, en tevens verweerders aanmaande ter zitting aanwezig te zijn;

Gehoord de heer Rechter-Commissaris in zijn verslag ter openbare zitting van 6 Juli 1951;

Overwegende dat luidens artikel 278 W.B.R. het getuigenverhoor op straf van nietigheid afgehandeld wordt binnen de maand na het onderhoor van de eerste getuigen, tenzij het vonnis een langere termijn voorschrijft;

Overwegende dat het doel van dit artikel is een termijn te bepalen gedurende dewelke de partijen tot het bewijs toegelaten, hun getuigen zouden doen horen; dat dan ook partijen van deze termijn in zijn algeheelheid moeten genieten en het onderhoor der getuigen regelmatig is, van het ogenblik af dat dit binnen deze termijn is geschied; dat wanneer een partij gedurende deze termijn verneemt dat iemand op de hoogte is der feiten, zij deze persoon met toestemming van de Rechter-Commissaris mag doen dagvaarden om te getuigen en het Bevel door de Rechter-Commissaris niet een nieuw begin is van het getuigenverhoor, maar het vervolg en de voortzetting van het begonnen getuigenverhoor, zolang dat de tijdruimte duurt; dat zolang de tijdruimte duurt men het recht niet heeft een partij van het recht te beroven de getuigen te doen horen, die zij denkt te moeten laten horen; niets kan haar dit recht dat zij heeft ingevolge de wet geheel of gedeeltelijk ontnemen (zie Carré et Chauveau, Les Lois de la Procédure Civile, T. II, n° 1011; Pandectes Belges, V° Enquêtes civiles, n° 390);

Overwegende dat geen enkele wettekst de verplichting voorschrijft de aanzegging van de getuigen te doen voor de datum door de Rechter-Commissaris vastgesteld voor het begin van het getuigenverhoor (Trib. Brussel, 27 Mei 1899, Pas. 1900, III, P.P. 1900, 548);

Overwegende dat een vraag tot prorogatie door de Rechtbank in aanmerking mag genomen worden van het ogenblik af dat zij gedaan wordt binnen de termijn voor het getuigenverhoor voorzien; dat klaarblijkelijk het doel dezer proceduur is de getuigen te horen, die gedagvaard werden, doch niet verschenen, ofwel getuigen te onderhoren die na het getuigenverhoor ontdekt werden, ofwel eindelijk verklaringen te ontvangen van alle getuigen nopens hetgeen door het getuigenverhoor veropenbaard werd (Brussel, 4 December 1943, Pas. 1945, III, 19; zie ook Journ. Tribunaux, blz. 28, n° 3793, dd. 9 November 1949);

Overwegende dat als regel mag aangenomen worden dat, behoudens de vraag tot prorogatie, de Rechter-Commissaris over de moeilijkheden en incidenten, die zich voordoen tijdens getuigenverhoren, beslist, doch dat deze beslissingen slechts voorlopig zullen zijn, en dat de Rechter-Commissaris de partijen verzendt voor de Rechtbank voor de definitieve oplossing van de incidenten, zoals dit ter zake terecht gedaan werd (Pand. Bel., V° Enquête Civile, n°s 1074, 1086, 1087);

Overwegende dat om de redenen hiervoor ontwikkeld, de Rechtbank van oordeel is dat aanlegger het recht had op 27 Juni 1951, na verhoor van drie getuigen, te vragen dat het getuigenverhoor zou voortgezet worden en dat binnen de maand een andere datum zou vastgesteld worden; waarop hij de getuigen die aangezegd werden en niet verschenen en andere getuigen zou kunnen laten horen;

Overwegende dat er geen aanleiding bestaat om nu reeds en voor de afloop der verlenging van het getuigenverhoor te beslissen over de vraag tot prorogatie, die misschien overbodig zal zijn;

Om deze redenen,

De Rechtbank, rechtdoende bij verstek,

Zegt dat de heer Rechter-Commissaris een nieuwe dag zal dienen vast te stellen om het getuigenverhoor voort te zetten;

Zegt dat de termijn van een maand vermeld in artikel 278 W.B.R. werd geschorst op 27 Juni 1951 door de verzending van partijen voor de Rechtbank en slechts opnieuw zal beginnen te lopen vanaf het Bevel van de heer Rechter-Commissaris, een dag aanduidende om het getuigenverhoor voort te zetten;

Verklaart de vraag tot prorogatie voorbarig;

Kosten voorbehouden.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE ANTWERPEN

9e Kamer. — 13 Februari 1952.

Voorzitter : M. Bossyns.
Rechters : MM. De Bie en De Kepper.
O.M. : M. Verstraete.
Advocaten : Mrs Boelens, Claessens, Van Doosselaere, Biltris, Van den Bossche, Bosmans, H. Lebon, Van Put, Dyck, Jacobs, Franck, Meeus, Tielemans, Verheyden, Victor, Spillemaeckers, Smets, Braeckers, Michielsen, Burstenbinder, Marinus, Pollet, Verschueren, Quanjard, Stappers, Oyen, Russinger, Goethals, E. Boonen, De Wit, Calewaert, Bruneel, Tissens, Wyffels, Verhoeven, Vanhuyse.

Vruchtafdrijving. — Bewijs door vermoedens. — Alle bestanddelen van elk ten lastegelegd misdrijf moeten bewezen worden. — In casu ontbreken de vermoedens te dien aanzien. — Geen enkel der « bekentenissen » vermeldt het bestaan ener vrucht. — Geen objectieve zekerheid omtrent de aanwezigheid ener vrucht. — Vrijspraak.

Door een geheel van zwaarwichtige, overeenstemmende en nauwkeurige vermoedens kan het bewijs van zwangerschap en van vruchtafdrijving geleverd worden, zo de rechtbank ze aanwezig acht en ze in het vonnis vermeldt.

Die vermoedens moeten dan de bestanddelen zelf van het te lastegelegde misdrijf betreffen, daar het bewijs van deze bestanddelen moet geleverd worden, wil de strafwet haar toepassing kunnen vinden.

De bestanddelen van het misdrijf van vruchtafdrijving zijn de volgende :

1° het bestaan ener vrucht, m.a.w. het bestaan van

de staat van zwangerschap.
2° handelingen welke op het afdrijven van de vrucht gericht zijn;
3° de afdrijving der vrucht;
4° een oorzakelijk verband tussen de sub 2° bedoelde handelingen en de afdrijving der vrucht;
5° een misdadig opzet.

Elk geval van vruchtafdrijving levert een afzonderlijk misdrijf op, zodat voor elke telastelegging tegen een der wegens het vrijwillig veroorzaken van de afdrijving van hun vrucht vervolgde vrouwen, dient te worden nagegaan of de door de wet vereiste vermoedens aanwezig zijn, hetgeen ook geldt t.a.v. de aan de verdachte geneesheer te laste gelegde overeenstemmende feiten.

De in casu door het O.M. aangevoerde elementen zijn geen vermoedens van de aanwezigheid van een of ander bestanddeel van een bepaald misdrijf, doch enkel gegevens en aanduidingen van algemene aard, die generlei bewijskracht kunnen hebben ten aanzien van het al dan niet bestaan ener vrucht of het gepleegd zijn van een der te laste gelegde misdrijven.

In geen enkele der « bekentenissen » is in casu het bestaan ener vrucht vermeld, zodat geen enkel dezer verklaringen in niet één der gevallen, zelfs wanneer zij de subjectieve zekerheid van zwangerschap behelst, als een vermoeden kan gelden voor het eerste en onontbeerlijke bestanddeel van het te laste gelegde misdrijf, nl. het bestaan ener vrucht, daar op grond der verklaring van de gehoorde deskundige dient te worden aangenomen, dat er op het ogenblik van de door de verdachte geneesheer uitgevoerde heelkundige bewerkingen volstrekt geen objectieve zekerheid omtrent de aanwezigheid ener vrucht kon bestaan.

In geen enkel der vervolgde gevallen is het wettelijk bewijs van het bestaan ener vrucht geleverd, ook niet door vermoedens.

O.M. t/ Dr. Smets en cs.

.....

Overwegende, dat het terzake verworven is, zoals het orgaan der wet het uitdrukkelijk ter zitting heeft verklaard, dat er door de vervolgende partij *geen* rechtstreekse *bewijzen* der telastgelegde feiten worden voorgebracht, maar enkel *vermoedens*, dewelke vermoedens, in de stelling der vervolgende partij, echter, gezien hun karakter van zwaarwichtigheid, overeenstemming en nauwkeurigheid, als bewijzen der ten laste gelegde inbreuken moeten gelden;

Overwegende dat het eveneens vaststaat, dat een geheel van zwaarwichtige, overeenstemmende en nauwkeurige vermoedens een bewijs van zwangerschap en van vruchtafdrijving *kunnen* opleveren van het ogenblik af dat de rechtbank ze aanwezig acht en in het vonnis vermeldt (Zie Verbr. 22.5.1950 P.1950, blz. 663);

Overwegende, dat er dan ook in die omstandigheden in de eerste plaats dient te worden nagegaan, wat er door « vermoedens » in de zin, zoals door de wet vereist, dient te worden verstaan;

Overwegende dat het ontegensprekelijk betreft vermoedens omtrent de bestanddelen zelf van het te lastgelegde misdrijf, vermits het deze bestanddelen zijn, waarvan het bewijs moet worden geleverd, opdat de strafwet hare toepassing zoude kunnen vinden;

Overwegende dat de bestanddelen van het misdrijf van vruchtafdrijving nagenoeg de volgende zijn :
1° het bestaan ener vrucht of m.a.w. een staat van zwangerschap;
2° plegingen welke het afdrijven der vrucht beogen;
3° de afdrijving der vrucht;
4° een oorzakelijk verband tussen de plegingen en de afdrijving;
5° een misdadig opzet;

Overwegende dat daarbij dient te worden onderlijnd, dat elk geval van vruchtafdrijving een afzonderlijk misdrijf oplevert, zodat voor elke betichting wegens inbreuk op artikel 351 S.W.B. lastens een der vervolgde vrouwen, dient te worden nagegaan, of de door de wet vereiste vermoedens aanwezig zijn en dit zowel ten overstaan van voormelde inbreuk op artikel 351 S.W.B. als ten opzichte van de overeenstemmende inbreuken, waarvoor eerste betichte (en in de gevallen, die haar betreffen ook de tweede, derde, vijfde en zesde betichte) terechtstaat;

Overwegende dat het O.M. als vermoedens de volgende elementen o.a. aanvoert :

a) de raadgevingen, welke eerste betichte aan sommige zijner patiënten zou gegeven hebben betreffende de af te leggen verklaringen bij mogelijke vervolgingen;

b) de houding van eerste betichte vóór en bij zijn aanhouding en tijdens de huiszoeking ten zijnent;

c) de omstandigheid, dat eerste betichte in zekere gevallen het bewijs zou gevraagd hebben van het akkoord van de « verwekker »;

d) de faam van eerste betichte;

e) de « clandestiniteit »», waarin eerste betichte werkte, nl. ten huize van patiënten of bij de tweede betichte;

f) het doorgaans niet geven van certificaten voor mutualiteiten;

g) de omstandigheid dat zekere tehuis behandelde patiënten voordien in het Zanderinstituut behandeld werden.

Overwegende dat de aard dezer elementen zelf genoegzaam aanduidt dat zij geen « vermoedens » zijn in de zin door de wet vereist van een of ander bestanddeel van een bepaald misdrijf, maar zoals zij werden voorgebracht, enkel gegevens en aanduidingen van algemenen aard, dewelke, indien zij zeker nuttig konden gebezigd worden ten gerieve van een in te stellen of ingesteld onderzoek, ter zake generlei bewijskracht kunnen hebben ten opzichte van het al dan niet bestaan ener vrucht en meteen der te lastgelegde misdrijven;

Overwegende, dat het orgaan der wet er blijkbaar eveneens dezelfde betekenis heeft willen aan geven, vermits het de aangevoerde vermoedens niet geïndividualiseerd heeft ter zake van elk afzonderlijk misdrijf, maar ze gezamenlijk als een bewijs tegen eerste betichte heeft aangevoerd;

Overwegende, dat deze elementen dan ook niet als bewijsmiddelen in casu kunnen aanvaard worden;

Overwegende verder dat de aantekening van een prijs en een cijfer op de lijsten, ten huize van eerste betichte aangeslagen, zo zij dan eveneens als een nuttige aanwijzing kon gelden voor het instellen van een onderzoek, dan evenmin als een vermoeden in de zin door de wet vereist kan gelden voor het bestaan van een zwangerschap en dus het plegen van een misdrijf van vruchtafdrijving;

Omtrent de bekentenissen :

Overwegende eveneens dat het O.M. het « aantal » bekentenissen inriep tegen eerste betichte als een « vermoeden » van het plegen van een groot aantal vruchtafdrijvingen;

Overwegende dat het inroepen van een bewijs, steunend op de bekentenissen, pertinent terzake is, doch dat alvorens « het groot aantal der bekentenissen »

als een vermoeden in de zin der wet lastens eerste betichte (en desgevallend tweede en derde betichten) te kunnen in overweging nemen, er vooraf dient te worden nagegaan wat de draagwijdte en de bewijskracht is van elke bekentenis afzonderlijk en dit ten overstaan van het misdrijf, voorzien bij artikel 351 S.W.B., omtrent hetwelk het werd afgelegd;

Overwegende, dat het niet van belang ontbloot is ten opzichte der bekentenissen terloops aan te stippen, dat, indien men deze wil beschouwen, niet onder oogpunt van bewijsvoering in rechtszaken, maar als gewone buiten gerechtelijke bekentenissen, zij omzeggens alle, zowel die der gerangschikte, der prijsgegeven als der vervolgde gevallen nagenoeg dezelfde betekenis hebben;

Overwegende nu ten overstaan van de rechtswaarde dezer bekentenissen als bewijs, dat de verklaringen van diegene der betichten, welke terecht staan wegens inbreuk op artikel 351 S.W.B. wel andere bestanddelen van het telastgelegde misdrijf betreffen, maar dat vaststaat — en niet door het O.M. wordt betwist — dat *in geen enkel geval* de vaststelling van het bestaan ener vrucht wordt vermeld, zodat geen enkel dezer verklaringen in geen enkel der gevallen, zelfs wanneer zij de *subjectieve* zekerheid van zwangerschap behelst, als een vermoeden kan gelden van het eerste en meest onontbeerlijke bestanddeel van het te lastgelegde misdrijf, nl. het bestaan ener vrucht, vermits op grond der getuigenis van dokter Petermans ter zitting — niet tegengesproken door enig wetenschappelijk gegeven — dient te worden aangenomen dat er op het ogenblik der door eerst betichte uitgevoerde heelkundige bewerkingen volstrekt geen *objectieve* zekerheid omtrent het bestaan ener vrucht kon zijn;

Overwegende, dat niettegenstaande de vervolgende partij in *geen enkel der* door haar aangeklaagde gevallen, aanvoert dat de bekentenis der betrokken vrouw de vaststelling door deze van het bestaan ener vrucht zou behelzen, de Rechtbank, ten einde hieromtrent volle zekerheid te hebben, alle gevallen afzonderlijk dienaangaande naging en de volstrekte afwezigheid van enige dergelijke verklaring moest vaststellen;

Overwegende, dat in die omstandigheden *in geen enkel der vervolgde gevallen,* het *wettelijk* bewijs ook niet *door vermoedens,* in de zin zoals door de wet vereist, *van het bestaan ener vrucht werd geleverd,* zodat in alle gevallen een der essentiële bestanddelen ontbreekt;

Overwegende dat deze zienswijze niet in strijd is met het arrest van 10.2.1950, door het orgaan der wet als rechtspraak bij de debatten aangehaald, vermits in dit arrest het Hof van Beroep te Brussel het bewijs door vermoedens vermeldt *van het bestaan ener vrucht* en dit namelijk waar het de verklaring aanhaalt van een geneesheer, die, nadat anderen de geïncrimineerde manoeuvres uitvoerden, de baarmoederschrapping deed, verklaring, luidens dewelke deze geneesheer de aanwezigheid van stukken placenta (des débris placentaires) vaststelde;

Overwegende dat de noodzakelijkheid — ten einde een veroordeling te kunnen uitspreken — van de vaststelling der aanwezigheid van een vrucht aan het Hof niet is ontsnapt, vermits het arrest uitdrukkelijk de bewering van de verdediging tegenkomt en weerlegt, waar deze beweerde, dat de in het onderzoek aangestelde deskundige in zijn verslag *verkeerdelijk* de verklaring van bovengenoemde dokter zou hebben *geïnterpreteerd,* het arrest in zijn motivering het feit aanstippend, dat de deskundige de *letterlijke woorden* van gezegde dokter *aanhaalt,* waarin deze verklaarde, dat hij « stukken placenta aantrof bij de schrapping »;

Overwegende dat, waar de bekentenissen individueel om bovenvermelde redenen alle bewijskracht missen ten overstaan der inbreuken op artikel 351 S.W.B. hun aantal dienvolgens evenmin tegen eerste betichte tot enige rechtsgrond voor veroordeling kan gelden;

Overwegende dat men kan betreuren te moeten vaststellen dat de beteugeling inzake misdrijven van vruchtafdrijving uiterst moeilijk is aan de hand van de huidige wettelijke bepalingen op het stuk;

Overwegende dat deze vaststelling echter niet van aard mag zijn om de rechtbank aan te zetten of toe te laten af te wijken van de onkreukbare beginselen, welke ten grondslag liggen van elk geding in strafzaken, en waarvan de schending door ene rechtsmacht van wijzen als ondenkbaar voorkomt, nl. dat een veroordeling enkel kan gevestigd worden op een afdoende wettelijk door het O.M. geleverd bewijs;

Overwegende, dat dit bewijs niet ten genoege van rechte geleverd werd;

Om deze redenen,

De rechtbank,

verklaart de openbare vordering ten laste van 121° en 167° betichte op grond van feit H. uitgedoofd wegens verjaring.

Spreekt alle betichten vrij en stelt ze buiten zake zonder kosten.

NOOT : Tegen bovenstaande beslissing werd door het O.M. hoger beroep ingesteld.

Vergelijking met het ter zake in Nederland geldende recht, doet talrijke verschillen met het Belgische aan het licht komen. De vruchtafdrijving is in het Nederlands Wetboek van Strafrecht strafbaar gesteld in de artikelen 295, 196 en 297, voorkomende in Boek II, Titel 19, onder de « misdrijven tegen het leven gericht ». Deze artikelen luiden als volgt :

Artikel 295. — De vrouw, die opzettelijk de afdrijving of de dood van haar vrucht veroorzaakt of door een ander laat veroorzaken, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren.

Artikel 296. — Hij die opzettelijk de afdrijving of de dood der vrucht van een vrouw zonder hare toestemming veroorzaakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste twaalf jaren.

Indien het feit de dood van de vrouw ten gevolge heeft, wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vijftien jaren.

Artikel 297. — Hij die opzettelijk de afdrijving of de dood van de vrucht van een vrouw met hare toestemming veroorzaakt, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste vier jaren en zes maanden.

Indien het feit de dood van de vrouw ten gevolge heeft wordt hij gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste zes jaren.

Volgens de constante jurisprudentie van de Hoge Raad is de afdrijving der vrucht alleen strafbaar, indien deze tijdens de handeling leefde. (aldus o.m. H.R. 1 November 1897, W. 7038; H.R. 12 April 1898, W. 7113; H.R. 20 December 1943, N.J. 1944, n° 232). De bewijslast, dat de vrucht leefde, rust op het O.M.

Opgemerkt moge worden, dat de vrouw, wier vrucht afgedreven is, in de regel niet vervolgd wordt, daar zij de kroongetuige is in de zaak tegen de aborteur.

Bij de zgn. « Zedelijkheidswetten » van minister Regout, is in 1911 in het Wetboek van Strafrecht in Boek II, Titel 14, onder de « misdrijven tegen de zeden » o.a. opgenomen artikel 251bis, luidend als volgt :

« Hij die opzettelijk een vrouw in behandeling neemt

of een behandeling doet ondergaan, te kennen gevende of de verwachting opwekkende, dat daardoor zwangerschap kan worden verstoord, wordt gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste drie jaren of geldboete van ten hoogste drieduizend gulden.

Indien de schuldige uit winstbejag heeft gehandeld, van het plegen van het misdrijf een beroep of een gewoonte maakt, of geneeskundige, vroedvrouw of artsenijbereider is, kunnen de straffen met een derde worden verhoogd.

Indien de schuldige het misdrijf in zijn beroep begaat, kan hij van de uitoefening van dat beroep worden ontzet. »

Zoals men ziet is het artikel zeer ruim gesteld. Het is niet vereist, dat de zwangerschap door de behandeling zou worden verstoord. (H.R. 22 Juni 1942, N.J. 1942, n° 639). Het is onverschillig of de zwangerschap bestaat en welke overtuiging de vrouw daaromtrent heeft. (H.R. 20 Juni 1950, N.J. 1950, n° 678). Intussen zal niet kunnen gestraft worden, indien niet bewezen is, dat de dader « te kennen heeft gegeven of de verwachting heeft gewekt, dat daardoor zwangerschap kan worden verstoord ».

Niet nodig is het opwekken van de verwachting, dat bij *de* behandelde vrouw zwangerschap zal worden verstoord. Iemand, die, gebruik makend van de lichtgelovigheid ener vrouw, haar vertelt, dat de door haar ondergane behandeling de zwangerschap ener *andere* vrouw kan verstoren, zou in de termen van het artikel vallen ! (aldus Noyon, II, onder artikel 251bis).

Anderzijds wordt de verstoring van de zwangerschap zelf niet door het artikel getroffen; wordt die bewerkstelligd, zonder dat daaromtrent enige verwachting is opgewekt, dan is zij niet strafbaar, voor zover zij niet onder artikelen 296 en 297 valt. (Noyon t.a.p.).

* * *

In Frankrijk heeft de evolutie van de strafwetgeving in zake vruchtafdrijving belangrijke problemen opgeworpen. Tot 1939 heeft de rechtspraak in algemene zin steeds aangenomen dat een van de voorwaarden, die onontbeerlijk waren om wegens vruchtafdrijving te kunnen straffen, het materieel feit was van de zwangerschap der vrouw. Was dit feit niet stellig bewezen dan stond men voor het onmogelijk misdrijf waarbij de vrijspraak zich opdrong.

De vruchtafdrijver viel dus slechts onder toepassing van artikel 317 van het Franse strafwetboek wanneer de vrouw werkelijk zwanger was en de vrouw, die op zichzelf vruchtafdrijving poogde te plegen, werd slechts gestraft wanneer de afdrijving van de vrucht zich werkelijk voordeed.

Wat de vrouw betreft ontsnapte de poging aan de gestrengheden der wet.

Gezien het reusachtig aantal vrijspraken dat zich aldus in de twijfelachtige gevallen opdrong, heeft zekere rechtspraak aanvaard dat de geneesheren en vroedvrouwen bedoeld door al. 3 van artikel 317 konden gestraft worden zonder dat de zwangerschap van de vrouw op stellige wijze bewezen was. Deze rechtspraak is terecht door de juristen op de scherpste wijze bestreden geworden, daar zij de beteugeling betrof van een onmogelijk misdrijf.

De besluitwet van 29 Juli 1939 heeft deze betwisting echter voorbij gestreefd. Artikel 82 van deze besluitwet wijzigt het oude artikel 317 van het Franse strafwetboek en straft « quiconque a procuré ou tenté de procurer l'avortement d'une femme enceinte ou supposée enceinte ».

Het is mogelijk dat de delinquent ten onrechte in de mening heeft verkeerd dat de vrouw zwanger was. Het is eveneens mogelijk dat hij de bedoeling heeft gehad het haar op bedriegelijke wijze te doen geloven. In beide gevallen kan hij gestraft worden.

De poging is thans ook ten opzichte van de vrouw strafbaar gesteld.

Er is nochtans betwisting tussen de rechtspraak van de Hoven van Beroep om te weten of de strafbaarheid ten opzichte van de vrouw onderworpen is aan de voorwaarde dat zij werkelijk in zwangere toestand moet verkeren.

Het Hof te Aix, 12 November 1940 (Semaine juridique, 1941, blz. 1570, Note Magnol) heeft gevonnist dat ten opzichte van de vrouw het onmogelijk misdrijf, bij gebreke aan voorwerp, ongestraft blijft. De argumentatie van het Hof steunt op het feit dat de termen « enceinte » of « supposée enceinte » van al. 1 niet opnieuw voorkomen in al. 3 betreffende de vruchtafdrijving gepleegd door de vrouw zelve.

De Hoven van Riom, 30 Augustus 1940 (Semaine juridique 1940, blz. 1530) en van Toulouse, 15 Maart, 15 Juni, 20 September 1940 (Semaine juridique 1940, blz. 1631) hebben beslist in tegenovergestelde zin.

De rechtsleer volgens H. Donnedieu de Vabres « Traité élémentaire de droit criminel », 2e uitgave, 1943, blz. 252, is aanhanger van de strengste toepassing der wet.

Het mag niet uit het oog verloren worden dat de bestraffing van het onmogelijk misdrijf, zoals dit thans in de Franse wet in zake vruchtafdrijving voorzien is, op algemeen strafrechtelijk gebied een uiterst gevaarlijke onderneming is, van aard om de grondbeginselen van ons strafrecht volledig in het gedrang te brengen.

VREDEGERECHT TE BERCHEM

16 October 1951.

Rechter : M. Baeten.
Advocaten : Mrs Goethals en Heinz.

Handelshuur. — Een huurovereenkomst betreffende een huis, waarin een radiodistributiebedrijf wordt uitgeoefend, is een handelshuurovereenkomst in de zin van de wet van 30 April 1951.

Een huurovereenkomst betreffende een huis, waarin een radiodistributiebedrijf wordt uitgeoefend, is een handelshuurovereenkomst in de zin van de wet van 30 April 1951; zulks blijkt uit de ten behoeve van het bedrijf in de gehuurde ruimten uitgeoefende werkzaamheden.

De door de huurster aan haar bedrijf bestede moeite heeft klaarblijkelijk een waarde geschapen, die voorheen niet bestond en in zekere mate vastzit aan het gehuurde gebouw. Deze waarde zou voor de huurster, althans gedeeltelijk, verloren gaan, indien zij gedwongen mocht worden het gehuurde te ontruimen en anderen een gelijkaardig bedrijf in het huis mochten uitoefenen.

F. en J. Wagemans t/ N.V. Radiodistributie.

Gezien ons tussenvonnis de dato 15 Mei 1951, geregistreerd waarbij de persoonlijke verschijning der partijen bevolen werd;

Aangezien de huurovereenkomst tussen partijen niet betreft een huis, dat hoofdzakelijk tot woning dient en dus niet onder de toepassing valt van de huishuurwet van 20 December 1950;

Aangezien verweerster aanvoert dat die huurovereenkomst onder de toepassing der Wet van 30 April 1951 op de handelshuurovereenkomsten valt; dat aanleggers dat betwisten, daar volgens hen verweerster geen «ambachtsman» is, noch haar bedrijf een «kleinhandel»;

Aangezien het bedrijf van verweerster een onderneming van «radioverstrekking-ten-huize» blijkt te zijn, die hierin bestaat : zij vangt de uitzendingen van bepaalde radiostations op, versterkt die en geeft ze bij draad door naar de woning van alle personen, die zich verbinden daarvoor een vaste periodieke vergoeding te betalen (abonnenten); zij verkoopt tevens luidsprekers voor het verklanken van de doorgegeven uitzendingen en belast zich met de herstelling van die luidsprekers; dat alles met het doel winst te maken;

Aangezien verder blijkt dat het opvangen van voormelde uitzendingen niet in het verhuurde geschiedt, maar dat de kamers van het verhuurde gebruikt worden als volgt : in de dubbele voorkamer staan de apparaten opgesteld, waarmee de opgevangen uitzendingen versterkt worden; daar wordt eveneens rechtstreeks uit het publiek de inschrijving van abonnenten ontvangen, worden luidsprekers tentoongesteld en rechtstreeks aan het publiek verkocht; en wordt de bestelling van herstellingen aan luidsprekers rechtstreeks door het publiek gedaan; de achterkamer op de gelijkvloerse verdieping dient als bureel en als demonstratieplaats voor luidsprekers, met het oog zowel op de werving van abonnenten als van de verkoop van luidsprekers; de kamer op de tussenverdieping dient als opslagplaats van luidsprekers, draad, lampen en ander materiaal van het bedrijf; de eerste verdieping dient als woning van de leider van het bedrijf;

Aangezien verweerster dus in het verhuurde rechtstreeks met het publiek handelt; dat zij aldaar rechtstreeks aan het publiek de door haar opgevangen uitzendingen «verkoopt» en die rechtstreeks ten huize van abonnenten aflevert, zoals de W.W. rechtstreeks aan het publiek het door haar opgevangen en gezuiverd water verkoopt en rechtstreeks ten huize van haar abonnenten aflevert; dat zij in het verhuurde tevens rechtstreeks aan het publiek luidsprekers verkoopt en rechtstreeks van het publiek de bestelling van herstellingen aan luidsprekers ontvangt;

Aangezien de inspanningen, die verweerster gedaan heeft om voor haar bedrijf een cliëntele te verwerven, klaarblijkelijk een waarde geschapen heeft, die te voren niet bestond en die in zekere mate gehecht is aan het verhuurde; dat, moet verweerster verplicht worden het verhuurde te ontruimen en moesten dan aanleggers of derden, voorzien van de vereiste administratieve toelatingen, in het verhuurde een gelijkaardig bedrijf uitoefenen, de vrucht van de inspanningen van verweerster minstens gedeeltelijk voor haar zou verloren gaan en de nieuwe uitbater ten goede komen;

Aangezien dienvolgens zowel volgens de geest als volgens de letter van de wet het verhuurde hoofdzakelijk bestemd is tot het drijven van een kleinhandel en dat dus de huurovereenkomst tussen partijen onder de toepassing van de wet van 30 April 1951 valt (Vergelijk met de bioscoop- of schouwburgondernemingen, die blijkens de geschiedenis van de totstandkoming der wet als kleinhandelszaken moeten worden aangemerkt;

Aangezien aanleggers reeds in Januari jl. van verweerster een huurvermeerdering van meer dan 100 % eisten; dat de huurprijs dus vanaf 1 Februari 1951 op minstens 1.300 fr., normale huurwaarde op 1 Augustus 1939, verhoogd met 100 % gebracht is en 2.600 fr. per maand bedraagt (artikel 11, eerste lid, van de wet van 20 December 1950);

Aangezien luidens artikel 35, eerste lid van de Wet van 30 April 1951 die huurprijs minstens gedurende de termijn van 18 maanden na de inwerkingtreding van die wet behouden blijft, dat evenwel krachtens het tweede lid van hetzelfde artikel gedurende die termijn de huurprijs kan verhoogd worden volgens de coëfficienten, vastgesteld bij de Wet van 20 December 1950;

Aangezien Wij volgens artikel 11 van die wet, indien het billijkerwijze gewettigd is, hogere huurvermeerderingen dan 100 % kunnen toestaan, zonder dat die noch 200 % mogen te boven gaan, noch een terugwerkende kracht mogen hebben tot vóór de datum van de eis;

Aangezien de huidige normale huurwaarde van het verhuurde, berekend overeenkomstig de bepalingen van artikel 19 van de Wet van 30 April 1951, voorzeker niet minder dan 1300 + 200 % = 3.900 fr. per maand bedraagt;

Aangezien niet bewezen is dat verweerster niet in staat zou zijn die huurprijs te betalen, noch dat de betaling van die huurprijs voor haar een zware last zou zijn;

Aangezien, overeenkomstig de wil van de wetgever de terugkeer naar normale toestanden in zake huurprijzen dient te worden bevorderd;

Aangezien het billijk gewettigd voorkomt de huurprijs te brengen op 3.900 fr. per maand vanaf 2 Februari 1951, datum van de eis;

NOOT : Zie in hetzelfde nummer vonnis van de Vrederechter Borgerhout d.d. 21 December 1951.

VREDEGERECHT TE BORGERHOUT

21 December 1951.

Rechter : M. Van der Mensbrugghe.
Advocaten : Mrs Van Baarle en Heinz.

Handelshuur. — Een huurovereenkomst betreffende ruimten, waarin een radiodistributiebedrijf wordt uitgeoefend, is een handelshuurovereenkomst. — De in art. 14 van de wet van 30 April 1951 bedoelde nietigheid is een betrekkelijke.

Daar huurster in het gehuurde rechtstreeks met het publiek handelt en aan haar cliëntele rechtstreeks luidsprekers en andere voorwerpen, die onontbeerlijk zijn voor het horen der radiodistributie ten huize, verkoopt,valt de litigieuze huurovereenkomst onder de toepassing van de wet van 30 April 1951.

Niet-volledige overeenstemming van de inhoud van de brief, waarin de huurder zijn verlangen te kennen geeft huurhernieuwing te verkrijgen, met het bij art. 14 van voormelde wet bepaalde. De in dat artikel bedoelde nietigheid is een betrekkelijke, die door partijen kan gedekt worden.

De Coninck t. N.V. Erac.

Overwegende dat verweerster in huur heeft in het eigendom gelegen te Borgerhout, Turnhoutsebaan, 82, de gelijkvloerse verdieping, bestaande uit winkel, grote woonkamer, keuken en achterkeuken en op de tussenverdieping slaap- en badkamer; dat verweerster in de winkel haar bedrijf uitoefent van radiodistributie; dat er twee vaste bedienden zijn om de cliëntele te ontvangen en het beheer te verzekeren; dat vier- à

vijfhonderd personen hun bijdragen ten kantore komen vereffenen; dat in de winkel luidsprekers, versterkers en pick-ups verkocht worden; dat deze voorwerpen verkocht worden, hetzij comptant, hetzij op krediet van twaalf maanden;

Overwegende dat eiser aanvoert dat deze verhuring niet onder toepassing valt van de Wet van 30 April 1951, omdat dit bedrijf niet met een kleinhandel kan vergeleken worden en verweerster geen concurrentie te vrezen heeft, daar zij een monopolie heeft;

Overwegende dat Wij deze mening niet kunnen volgen, dat verweerster in het gehuurde rechtstreeks met het publiek handelt en aan haar cliëntele rechtstreeks luidsprekers en andere voorwerpen verkoopt, die onontbeerlijk zijn om de radiodistributie ten huize te kunnen aanhoren; dat het door verweerster in de door haar gehuurde ruimten uitgeoefende bedrijf onder toepassing valt van de Wet van 30 April 1951 (zie vonnis Vredegerecht Berchem, 16 October 1951, Wagemans t/ Radiodomicile).

Overwegende dat verweerster op 14 Augustus 1951 de huurhernieuwing aangevraagd heeft; dat deze brief vermeldt : « Ingeval U met bovenstaande niet akkoord mocht gaan, verzoeken wij U overeenkomstig het bepaalde in art. 14 van de Wet van 30 April 1951 op de handelshuurovereenkomsten ons dit binnen de drie maanden na ontvangst dezer te laten weten onder motivering van Uw bezwaren ».

Overwegende dat deze bewoordingen niet helemaal met de tekst van art. 14 overeenstemmen; dat de bij art. 14 voorziene nietigheid nochtans een betrekkelijke nietigheid is, welke door partijen kan gedekt worden; dat eiser op voormeld schrijven niet geantwoord heeft, maar tijdens de persoonlijke verschijning van partijen verklaarde, dat hij bereid was een huurovereenkomst te treffen, maar niet kon toestaan dat bedoelde verhuring onder toepassing viel van de Wet van 30 April 1951; dat deze betwisting beslecht is; dat de gebeurlijke nietigheid door art. 14 voorzien gedekt is door de verklaring van eiser, dat hij een huur toestond;

Overwegende dat verweerder akkoord is ene huur van 4.500 fr. per maand te betalen.

.....

NOOT : Zie in dit nummer het in bovenstaande beslissing aangehaalde vonnis van de Vrederechter te Berchem d.d. 16 October 1951.

BALIELEVEN

VLAAMSE CONFERENTIE DER BALIE TE ANTWERPEN

Het persoonlijkheidsbesef in de hedendaagse letterkunde

Over voormeld letterkundig en tevens wijsgerig onderwerp zou de uitgenodigde spreker, de heer Paul Lebeau, leraar aan het Koninklijk Atheneum te Hoboken, spreken op 15 Februari 1952.

De voorzitter, Mr Ooms, herinnerde aan de welgelukte academische spreekbeurt van Prof. Geyl en drukte zijn voldoening uit over de talrijke opkomst van publiek en confraters. Tevens herdacht hij, samen met al de aanwezigen, onze goede confrater Mr Raymond Matthys ,die enkele weken geleden ten grave werd geleid.

Als inleiding gaf de spreker enkele beschouwingen over de gunstige positie waarin de advocaten zijn geplaatst om via hun dagelijks contact met het leven van anderen en hun mogelijkheid van psychologische waarneming, ideale romanschrijvers te worden. Nochtans presteren zij weinig.

De spreker nadert de kern van zijn onderwerp. De letterkundige is de bode van het « leven », hij prikkelt de verbeelding van de lezer, welke zonder « verbeelding » of « vooruitzicht » tot verstarring en geestelijke dood zou vervallen. Diezelfde letterkundige speelt een dubbele rol : enerzijds beïnvloedt hij de zielsgesteltenis van zijn omgeving en lezerskring, anderzijds is hij als het ware de seismograaf die het algemeen psychologisch niveau van zijn omgeving vat en vastlegt in letterkundige vorm.

En hier staat Lebeau midden op zijn terrein. Hij wenst na te gaan hoe drie zeer representatieve auteurs het begrip « persoonlijkheid » in hun œuvre hebben opgevat.

Vertrekkend van de renaissance, de principes van het « libre examen », het rationalisme en het romantisme, belandt spreker bij André Gide, de heraut van het vitalisme, die wil leven, ervaringen opdoen, een drang naar gelijk cultiveren, die nooit bevredigt, toch zijn einddoel en beloning in zichzelve vindt. Wat statisch blijft, leidt tot dood en verstarring. Daarom loochent Gide in de mate van het mogelijke een vast « ego-begrip », een blijvende persoonlijke kern van ervaringen. Hij belijdt de « vervloeiende persoonlijkheid ».

Aldous Huxley zou een exponent bij uitstek zijn van een andere houding, uiteengezet in zijn werk « Point and Counterpoint ». Het begrip «persoonlijkheid» wordt aanvaard doch in uiterste veelvormigheid. De mens is een geestelijke eenheid, wiens eigenschappen echter uiterst polymorf, ja zelfs tegenstrijdig zijn. Deze theorie duidt reeds op een afglijdende tendenz.

Herman Hesse in « Der Steppenwolf » zou de meest recente richting vertegenwoordigen : de volledige ontbinding der persoonlijkheid. De menselijke ziel is niet alleen een mikro-kosmos maar elk zijner talloze onderdelen heeft een drang tot desagregatie, uiteenspatting. De feitelijke conclusie ligt voor de hand : zelfmoord, volledige uiteenspatting en opgang in het Al (een vaag Godsbegrip). Deze ziekelijke leer zoekt zelf reeds naar een geneesmiddel en vindt dit in een opgang tot dogmaloos mysticisme, gelijkend op het boeddhisme.

De heer Lebeau betreurt in zekere mate de evolutie van het persoonlijkheidsbesef en hoopt op een terugkeer tot een geordende persoonlijkheid, die als begrip het resultaat was van 20 eeuwen christelijke beschaving.

Mr Ooms dankt de toegejuichte spreker.

Een « persoonlijke », half-ernstige, half-ironische interventie van Mr Van Alsenoy wordt met genoegen aangehoord. Mr Rombaut voegt zijn kennissen van de klassieke philologie bij de ontstane bespreking en trekt de aandacht op het epicurisme, als wijsgerige houding, die deze van Hesse fel benadert.

De vergadering wordt geheven, nadat enkele administratieve mededelingen gedaan werden. *J. M.*

TIJDSCHRIFTEN

Nederlands Juristenblad - nr 7 van 16 Februari 1952.

Mr G. J. Van Brakel : Het wetsontwerp inzake vereenvoudiging der Kantongerechtsprocedure.

Advocatenblad - nr 2 van 15 Februari 1952.

Prof. Mr J. Offerhaus : Het civiele pleidooi. — Mr J. M. J. Baak : Kostenveroordeling in echtscheidingszaken. — Mr L. Salomonson : Door vetweiden van stokpaardjes krijgt men nachtmerries.